

Celo leto	12 K
Pol leta	6 K
Četrt leta	3 K
Mesečno	1 K

Posamezne številke 10 v.

Zunaj Avstrije celo leto 17 K.

Inserati ali oznanila

se računijo s 15 vin. od 6redne
petitvrste; pri večkratnih ozna-
nilih velik popust.

STRAŽA

Neodvisen političen list za slovensko ljudstvo.

Št. 121.

Maribor, dne 15. oktobra 1909.

Letnik I.

Ferrer.

Ferrer — to ime bo še slavno postalo, kakor vsak liberallec s svetim strahom imenuje Giordana Bruna, kakor s tajinstvenim spuščovanjem izgovarja Jana Husa, kakor laški neodrešenec klone v občudovanju glavo pred Oberdankovim spominom, tako se bodo prihodnji svobodomiselnih rodovi prej trikrat umili in se vrgli na tla, z obličjem proti Barceloni, predno bodo ime Ferrer šepetnik.

In da je Ferrer vreden tega spoštovanja, dokazuje sledeče:

Zadnje dni letošnjega julija je nudila Barcelona vsemu kulturnemu svetu strahovit prizor: oblasti so brez moči, po ulicah pa se vali razdivjana, vsake razsodnosti osvobodjena masa. Kadar pride mimo cerkve in samostana, se vanj zakadi, kakor poguben val v slabotno, od dolgih stoletij razjedeno zidovje. Vrata se vlomijo in razdivjane roke ob spremljevanju bogokletnih usten zgrabijo križe in podobe, kelihe in svetotajstva, oltarne prte in mašne obleke — kletev in rop gospodarita po prostorih, koder so se dvigale molitve in so se razlivala najblažja in najnežnejša čustva. In ko je vse trzbito, pa se dvigajo plamenice, ogenj šviga iz razvalin in v par urah štrle v zrak goli židovi — najlepše umetnino se tope v plamenu.

Se bolj grozno pa besni drhal po samostanih. Tu pade redovnica zabođena, tam onečašajo pobalini slabotno devico. Pa še mrličem ne prizanesajo. Dvignejo plošče iz tal in zmečejo iz trohnečih krst kosti, da jih še bolj zdrobe in pohodijo. In zopet se rdeči plamen vije ob zidovih, dragocene knjižnice so kmalu prah in pepel, celi mestni deli zijajo v goloti in kupi ruševin ovirajo prodiranje vojakom.

In to noro razdevanje se ne da ustaviti. — Bombe začno svoje uničevalno delo. Kar nista kladivo in ogenj mogla pođreti, to razsuje bomba. Ljudje so postali zverine, ne morejo se več zavesti svojega človečanstva. Bajoneti in puške niso v stanu, te krvi ohladiti — redu in miru ni mogoče napraviti drugače kakor s topovi. Oborožena moč mora postaviti na ulice baterije in granate pomeđejo revolucionarje.

Tako se je godilo koncem julija v prestolnici svobodne misli, v gnezdu anarhistov in različnih socialistov, v Barceloni.

Zdaj pa deluje vojaško sodišče. Puntarjem je pripravljen svinec, na dvorišču trdnjave montjuich-

ske padajo nesrečni krivci, delavci, družinski očetje, zapeljani mladeniči, od vojaških krogelj.

Pravkar pa je sodišče obsodilo njega, ki je teh grozot kriv, povzročitelja morije, vodjo rdečega tedna, glavarja mednarodne svobodne misli — Ferrera. Dočim je sodišče skoro večini barcelonskih hudodelcev s smrtjo prizaneslo, je brez obotavljanja v imenu kralja prisodilo smrt njemu, ki jma na vesti vsa ta grozodejstva. Priče brezdvomno njegovo krivdo potrdijo, strokovnjaki hokažejo, da je večino puntarskih razglasov on spisal. Da — izve se celo, da je Ferrer sam glavarju povedal, kaj se v Barceloni pripravljalo in ga pozval, naj proglasi republiko.

Poleg tega pa ve vsak, da je Ferrer voditelj in ustanovitelj zasebnih šol, svobodnih šol, v katerih so njegovi učenci in somišljeniki sistematično otrovali mladino, ji iztrgali vero iz src, zasmehovali javni red in gazili domovinsko čustvo. Znano je, da je Ferrer anarhist, sovražnik vsake oblasti, oznanitelj najdivnejše svobode, katero je slavil tudi na lanskem svobodomiselnem kongresu v Pragi, kamor so poslali deputacijo tudi naši slovenski liberalni učitelji.

Sodišče je storilo svojo dolžnost!

Toda — glej! Ves liberalni svet se je dvignil! Ferrer ne sme biti obsojen, kriče liberalna glasila od Grönlanda do Kap Horna! Ferrer je delal samo za prosveto in za napredek! On je duševni delavec, on je žrtev španskega klerikalizma, nedolžno jagnje, zaklano od jezuitov!

Tako grmči veliki liberalni frazer Perez Galdos, ki očita ministrstvu Maura, da je zločinov polno. Zločinsko zato, ker se tako dolgo drži na krmlu, ker je po španskih porazih v vojski z združenimi državami napravilo doma red, ker je začelo s pametno politiko in pridobiva Spaniji v vrsti evropskih držav zopet ugleda.

In Francija! Ta država se je menda oficijelno obrnila do španske vlade, da Ferrera ne obsodi, in generalni svet rodanske provincije je sklenil ogorčen protest zoper tiransko Spanijo, ki preganja svobodno misel!

In sloviti pisatelj Anatole France piše: „Ta Ferrer je storil samo to zločinstvo, da je ustanavljal šole.“

Tako vpije evropski liberalizem in zahteva, da bodi oče barcelonskih morij brez kazni.

Zdaj pa drug prizor.

cer kaj lepa, toda ustvarjena ni bila strogo po veljavnih predpisih. Bila je mnogo, mnogo prenzka; usnjeni krajec spredaj je bil čisto ozek in je gledal preošabno navzgor. Siroki korporacijski trak je bil svilen in skoro rdečerumen, ne pa čveplene rumen, skratka: Zoranova čaka je bila polna lahkomišelnih posebnosti.

— Pa s to čako vendar ne pojdeš k raportu?

— Za raport si izposodim drugo.

— In potem greš iz kosarne s to-le?, je vprašal Belin in oči so se mu zasvetile.

— Tako je, moj sin! Še v park se grem z njo malo pobahat. Staviva kaj?

— Pet litrov vina!, je vzkliknil Belin.

— Živio! Živio!, so zavpili tovariši.

— Velja!, je dejal Belin. Če pojdeš s to čako iz kosarne in v park, plačam pet litrov. Samo glej, da te naš major ne dobi!

— Majorja poznam na 200 korakov in mu lahko uidem. Nič se ne boj!

Belin je bil zadovoljen. Ako tudi bi Zoran iz parka srečno odnesel pete, bi ga morebiti vendar pozneje kje zalotil major ali polkovnik, ki rista mogla trpeti takih premajhnih čak. Ze je videl Belin v duhu, da je zapodil častnik Zorana v vojašnico in mu zapovedal ostati doma.

Prostovoljci so si kupili pri kantinerju listke za dovolitev čez čas in se razšli vsak k svoji stotnji. Lajtnant Srakoper je prišel vizitirat in našel vse v redu. Belin je postavil moža k oknu, naj pazi, kdaj pride stotnik, in naj gleda, če drži sabljo na hrbtu; to je bilo namreč najboljšje znamenje, da je gospod dobre volje.

Ob poldesetih jo je primahal stotnik in res — držal je sabljo na hrbtu. Pri raportu je dovolil vse prošnje in podpisal vse listke; pregledal je sobe vseh štirih vodov in odšel.

Kardinali in škofje francoski izdajo pastirski list. Francoska postava priznava svobodo cerkve, priznava tudi škofom svobodo izdajati odloke v zadevah, tihočih se vere. V tem pastirskem listu svare škofje katoličane pred brezversko državno šolo in jim pod cerkveno kaznijo prepovejo, kupovati za deco knjige, v katerih se Boga tajj in vero zasmehujejo.

Drug slučaj. Kardinal dobi od sodišča vabilo, da mora pred sodnike, ker je v cerkvi pridigal zoper brezverske katekizme, ki jih vlada uvaja na ljudske šole.

Tretji slučaj. Župnik, ki zbere v cerkvi matere in očete, da jim pojasni silno nevarnost državne šole in jim razloži, kako se pregrešijo, ako svoje dece doma ne poučijo, kako nauki brezverskega učitelja nasprotujejo resnici, je obsojen na ječo.

In liberalno časopisje?

Mari piše, da je ta župnik bil samo duševen delavec? Ali morebiti naglašja, da so škofje storili samo to, kar jim celo zakon dovoljuje? Morda povdarjajo, da so ravnali po tisti vesti in tistem verskem prepričanju, ki mu zagotavljajo svobodo postave? Mari pišejo, da mora biti šola svobodna in da zato smejo katoličani svoje otroke pošiljati v katero šolo hočejo in da se jih ne sme siliti, da svoj naraščaj dajo vzgojiti v brezbožnih šolah?

O ne, saj škofje katoliške cerkve niso — Ferrer . . .

Ne — škofje so zločinci. Železna pest pravice jih mora zgrabiti, in beriči, ki jih francoska država pošilja nad nje, so za liberalno časopisje še premili. Nove postave se morajo izmisliti zoper katoličane, ki se upajo protestirati, ker se njihove otroke s silo odtrjuje krščanstvu. Kaj zapor in ječa! Na laterno ž njimi — rablju izročite te rimske brezdomovince!

Taka pravica velja za katoliške državljane, Ferreri pa in anarhisti so duševni delavci, ki se jih ne sme kaznovati tudi če stopijo na čelo požigalcem, roparjem in morilecem — kajti oni so svobodomiselnici in sejaleci nove prihodnjosti!

In če to ne moreš pojmiti, če se ti ta resnica upira — pojdi in postani liberallec. Potem ti bo vse jasno in kadar se boš spomnil, kako je stal pred puškami Ferrer in se zgrudil, se boš odkril, pogledal proti nebu in ginjeno sbodo zašepetala tvoja usta:

Mučenik svobodne misli!

PODLISTEK.

Smolo je imel.

(Konec.)

Prišel je dnevni korporal vprašat, če je kdo marod in če se kdo piše k raportu. Toda kdo bi se v nedeljo „marod upikal?“

Malone vsi so se oglasili k raportu, da bi dobili od stotnika dovoljenje čez deveto uro, tako tudi Belin. Počasi se je jel umivati in oblačiti svojo „ekstra-benduro“; tako izgovarjajo fantje rod za rodom nerodno tujko „montur.“

Potem je pokazal, da je poveljnik sobe in zaščil vojakom, naj zravnajo natanko postelje, da bodo vsi v eni črti in da naj uredijo svoje police in naj ne pustijo nobenih umazanih nuč in čikov pod slamnjakom, ker pride ob osmih lajtnant Srakoper nadzirat stotnijo.

Nato je Belin odkorakal v kantino. Tam je v lepši sobi že sedelo nekaj tovarišev, med njimi tudi Zoran, ki je bil to jutro posebno dobre volje. Vsi drugi so bili odkriti, le on je imel čako na glavi in je Belinu že od daleč salutiral.

— Ali pojdeš tudi ti po dovoljenje?, ga vpraša Belin.

Belinove oči so se za par trenutkov zagledale v Zoranovo čako in črna misel mu je šinila po debeli glavi.

Zoran je bil početkoma vedno paradiran v komisni uniformi. Pozneje pa je dobil toliko denarja, oziroma kredita pri polkovnem krojaču, da se je mogel postavljati z lepšo robo.

Čako, imenovano tudi pisker ali pinja, si je pa mož kupil nekje iz druge roke. Čaka je bila si-

Pol ure pozneje sta korakala Belin in Zoran z nekaterimi tovariši iz kosarne. Službujoči lajtnant z rumeno prevezo je stal na levi pod kostanjem in je gledal v vodo.

Prvo nevarnost je Zoran torej srečno prestal in je z drugimi veselo romal proti parku. Tam je šel dvakrat gorindol in se poslovil od tovarišev, češ, da mora iti kupit lep šopek in da pride pozneje k „Grozdu“ na kislta jetra.

Belin se mu je pridružil; oba sta kupila šopeke in jo takoj krenila v gostilnico. Tovariši so bili kmalu za njima, radovedni, če Zorana še ni doletela nesreča.

Zoran je bil židane volje in na njegov predlog so vsi skupaj prvo polovico stave, pet poličev, takoj načeli. Vsi so se izvrstno zabavali in hitro je potekal čas.

Belin se je natihoma izmuznil iz sobe in plačal. Naročil je natakariici, naj mu skrivaj prinese čako vun. Tako je hotel prevariti Zorana, da bi zamudil vlak, brezskrbno sede pri „Grozdu.“

Toda kdor koplje drugemu jamo, se sam prekucne vanjo. Natakariica mu je prinesla — Zoranovo čako. Naglo se je podvzval sam nazaj k tovarišem. Ali glej! Njegove čake ni bilo nikjer, odnesel jo je Zoran.

Zastoj je pomerjal piskre tovarišev, vsi so mu bili premajhni. In do dvanaestih opoldne navadna kapa ni bila dovoljena. Treba je bilo torej s prepovedanim pokrivalom Zorana na kolodvor.

Belin jo je mahnil, ves rudeč od jeze in vročine, proti kolodvoru. Tam, si je mislil, se bo laglje skril.

Srečno je prispel do postaje; srečal je dve dvoje ulanskih častnikov, ki se nista zmenila za njegovo pomanjkljivo posodo. Hitro si je kupil vozni list in je krenil proti izhodu.

Deželna meščanska šola v Celju.

Deželni odbor štajerski hoče zdaj to deželno meščansko šolo izpremeniti v javno mestno-meščansko. Ker je ta korak za Slovence jako važen, hočemo stvar malo osvetliti.

Nemška večina v štajerskem deželnem zboru že od nekdaj zapostavlja Slovence v šolskem oziru. Tako tudi glede meščanskih šol. Zato še Slovenci na Štajerskem, ki tvorijo eno tretjino prebivalstva, dozdaj nimajo lastne meščanske šole. Edino, kar je nemška večina koncedirala Slovincem glede meščanskih šol, je to, da je dve meščanski šoli na Štajerskem, v Celju in v Radgoni, odločila izrecno tudi za Slovence. V ustanovnem pismu (Stiftungsbrief) teh dveh meščanskih šol se namreč izrecno reče, da sta namenjeni za spodnještajerske Nemce in Slovence. Kot viden dokaz tega je dejstvo, da je na teh dveh deželno-meščanskih šolah slovenščina obilgaten predmet za Slovence, kar ni na nobeni drugi spodnještajerski meščanski šoli.

Ti dve deželno-meščanski šoli sta podrejeni neposredno deželnemu odboru, odtod ime: deželna meščanska šola. Druge meščanske šole so odvisne od krajnega in okrajnega šolskega sveta, v avtonomnih mestih od mestnega šolskega sveta.

Na deželni meščanski šoli v Celju torej nastavlja učitelje itd. edino-le deželni odbor, mestni šolski svet nima s to šolo ničesar opraviti; deželno-meščanski učitelji so tedaj popolnoma neodvisni od krajevne politike. In ravno radi tega hočejo celjski Nemci deželno-meščansko šolo izpremeniti v mestno meščansko šolo, ki bi bila odvisna od mestnega šolskega sveta. Potem bi celjski Nemci lahko nastavljali učitelje, ki bi bili v javnem življenju ponižni hlapci celjskih mestnih politikov. Deželno-meščanski učitelji v Celju se namreč v zadnjem času niso posebno ogrevali za celjsko poljičko mestne večine. Dva sta se pokazala celo kot odločna nasprotnika. Zato pa je za te klike, ki hoče te deželno-meščanske učitelje pregnati iz Celja, da potem nastavi hlapčevske kimovce. Ker pa mestni šolski svet v Celju nima nikakega upliva na deželno-meščansko šolo, zato so pregovorili deželni odbor, da je stavil predlog, naj se celjska deželna meščanska šola (odvisna od deželnega odbora) izpremeni v javno mestno meščansko šolo (odvisno od mestnega šolskega sveta v Celju).

Kako stališče naj zavzamemo Slovenci v tem vprašanju?

1. Prvo načelo nam mora biti: Drži, kar imaš! Bolje jšta nego ništa. Do deželne meščanske šole imamo Slovenci po ustanovnem pismu in po dejanskih razmerah svoje pravice. Na deželni meščanski šoli v Celju slovenski fant ni tuje ali gost (geduldeter Gast), ampak polnopraven učenec, kakor vsak drug mestni nemški fant, najsibode tudi županov sin. Slovenski fant ima edino na tej meščanski šoli slovenščino kot predmet, se sme čutiti kot Slovenec. Če pa bo ta šola izpremenjena v mestno meščansko šolo, potem pa bo stvar drugačna. Slovenski fantje bodo le tuji ali gostje, celjski mestni šolski svet jih ni dolžen sprejeti, četudi zadostijo učnim zahtevam, edino iz tega vzroka, ker ni ušolan v mestno občino celjsko. "Pri vsaki malenkosti jih

lahko izključi, tudi že radi tega, če se čuti Slovenca. Na deželno meščansko šolo pa hodijo slovenski fantje iz cele Savinjske doline in daleč na okolu iz cele Spodnještajerske. Zato je na tej šoli polovica učencev slovenskih, ki se čutijo Slovence, dejanski pa je še več Slovencev, ki so pa v dobi ljudskih mestnih šol bili prepisani za Nemce. Ako bi torej Slovenci privolili, da se izpremeni ta deželno-meščanska šola v mestno meščansko, vržejo od sebe stare pravice, ki so jih dozdaj imeli v prid slovenske mladine.

2. Ako se ta izpremenitev izvrši, bo mestni šolski svet nastavljal za to šolo samo hujskače, germanizatorje. Mesta bodo dobili le domači kričači, prilizovalci domače politične klike, ki bodo slovensko deco odtujevali ali trpinčili, zaničevali, če se ne bodo dali germanizirati. Ako bi torej Slovenci privolili v to izpremenitev, bi si sami pozvali najhujše narodne sovražnike na šolo, katero so prisiljeni slovenski otroci obiskovati, ker še druge meščanske šole za Slovence ni.

3. Izpremenitev bi bila veliko zlo za slovenske stariše in slovensko deco. Stariši bi radi dali svoji deci višjo izobrazbo. Ker druge meščanske šole ni, se navezani na to v Celju. Če bo pa ta mestno-meščanska, potem so pa stariši in otroci izročeni na milost ali nemilost mestne gospode. Za dokaz en slučaj iz dekliške meščanske šole v Celju, ki je mestna! Slovincem v Celju hoče dati svojo hčerko, ki je v privatni šoli šolskih sester dovršila slovenski poduk, v mestno dekliško meščansko šolo. Ravnatelj te mestne meščanske šole pa je noče sprejeti, ker je oče odločen Slovenec, član nekoga celjskega slovenskega društva. Ravnatelj je sicer rekel, da je dekle prestaro. Toda dekle še ni čez 13 let staro, majhno; edini vzrok je narodnost. In recimo, da bi bilo dekle staro čez 14 let, zakaj ne bi smelo obiskovati višje šole? — A ravnatelj se ni dal omehčati. Oče pa se je šel pritožiti k celjskemu županu kot načelniku mestnega šolskega sveta. Proti temu je zmagal le s tem, da je rekel: Za celjsko občino je edina javna, dolžnostna šola za dekleta ta dekliška ljudska in meščanska šola, tudi za Slovence. Šola šolskih sester je privatna, noben oče ni dolžan pustiti svojih otrok tam, da zadostijo šolski dolžnosti do 14. leta. To dekle še ni staro 14 let, torej mora še do 14. leta obiskovati šolo, in ker druge javne šole za dekleta ni, jo mora ta sprejeti. Le na tak način je bilo to dekle sprejeto v mestno meščansko šolo.

Recimo, da se izpremeni deželna meščanska šola za fante v mestno; tedaj se lahko zavrnejo vsi otroci iz izvenceljskih šolskih občin edino radi tega, ker jih mestna meščanska šola ni dolžna sprejeti. Če se torej zljubi ravnateljstvu te šole, lahko zavrne vsakega slovenskega fanta, bodisi da je premlad, ali prestar, ali pa edino radi tega, ker ni všolan v mestno celjsko občino. Slovenski otrok je potem izključen iz vsake štajerske meščanske šole. In kateri fantje bodo sprejeti v mestno meščansko šolo v Celju, bodo morali postati ali nemčurji ali narodni mučeniki. Dozdaj pa imajo na deželni meščanski šoli slovenski fantje večino, in se radi tega ne sramujejo svoje narodnosti, ampak ostanejo to, kar so bili v svoji domači ljudski šoli. To je tudi eden izmed glavnih vzrokov, da hočejo Nemci izpremenitev. V to deželno meščansko šolo jim hoče preveč Slovencev, ki ostanejo

Slovinci. Takim pa meščanske izobrazbe ne privošči. Zato hočejo slovensko fante decimirati, ostale pa germanizirati. Ako bi torej Slovenci dovolili izpremenitev, izročili bi slovensko deco nemškutarstvu, ali ji zabranili meščansko-šolsko izobrazbo.

Za Slovence je tedaj stališče jasno: Teh betvic pravice, ki jih imamo, si ne damo iztrgati v kvar naše mladine.

Ako hoče celjsko mesto imeti svojo meščansko šolo, naj si postavi novo. Na deželni meščanski šoli je že itak preveč otrok, tako da bi bile potrebne vzporednice. Zato ne bosta preveč dve meščanski šoli. ena za Nemce, druga za Slovence. Deželno-meščansko šolo naj tedaj prepustijo Nemci Slovincem, ki si jo lahko potem prenaredijo po svojem; Nemci v Celju pa si naj postavijo novo javno mestno meščansko šolo za fante, kakršno imajo za dekleta. Druge kompencije v tem slučaju za Slovence ni; če pa nam ne dajo te kompencije, pa velja načelo:

Quia non movere!

Deželni zbor.

Slovenska kmetijska šola v St. Juriju v finančnem odseku.

Nestrpnost in nečuvena predrznost nemških poslancev se je pokazala zopet v finančnem odseku, ki je pretresaval, hvalaj Bogu zadnjikrat, to šolsko vprašanje. Dasiravno je bila šola že pred leti dovoljena, dasiravno je že postavljena in se sprejemajo že učenci, se vendar zaletava v njo še vedno nemški radikalizem. Treba je bilo potrditi še nekatere kredite glede te šole v finančnem odseku.

Radikalni Nemci Franz, Wastian, Einspinner, Gerlitz in drugi, za katerimi se je plazil Stallner, so predlagali, da se naj šolsko poslopje raje pusti prazno, kakor da bi se pričel pouk.

Njihove argumente sta ovrгла člana tega odseka dr. Korošec in dr. Verstovšek.

Toplo in odločno se je zavzemal za šolo deželni odbornik grof Attems, ki je dal vsa potrebna pojasnila za napredek te šole.

Pred glasovanjem so napeli zgoraj navedeni nemški poslanci še vse moči in vho nagovarjali zastopnike krščanskih socialcev in veleposestva, da bi ne odobrili šole. Toda pogoreli so pri glasovanju za nekaj glasov. Šola se bode uredila, kakor je zatrjeval slovenskima poslancema odbornik grof Attems, v najmodernejšem smislu; vršili se bodo za kmečke fante slovenski poučni tečajji v vseh strokah kmetijstva in gospodarstva, o združništvu itd. S časom se bode uredil tudi pouk o vinoreji in hmeljarstvu. V mesecih poletja bode vsako leto dvumesečna gospodinjska šola za dekline, ki se bodo poučevale v vseh gospodinjskih in tikočih vprašanjih.

Na podlagi tega načrta je pač upati, da bode ta šola za naše spodnještajersko kmečko ljudstvo velika dobrota.

Naučni odsek.

V sredo je imel naučni odsek svojo prvo sejo, v kateri se je razpravljalo o predlogu, naj se pozivlje vlado, da ustanovi v Radgoni stavbeno-kermično šolo. Šola bi naj bila po vzorcu enakih šol v Znojmu in Toplicah na Češkem, da se v njej

koč na izprehodu seznanika z mladim, elegantnim gospodičem.

Mati je bila takrat že bolna, zato je odšla sama iz zaduhle sobice ven v drevored in odtod po složni, s peskom posuti stezi v mestni gozd. In tam se ji je pridružil oni drzki gospodič; na vsiljiv način se ji je približal in predstavil kot tvorničarjev sin.

Celo pot se je poigraval z lesketajočo se zlato verižico, ki mu je visela iz žepa, in obračal prste, na katerih so se svetili trije dragoceni prstani. — Laskal se ji je in govoril o njeni lepoti in še o mnogih drugih stvareh, da ji je rudečica planila v obraz, ter se je tresla po celem životu.

In ko sta dospela pod široki, ogromni koštanj, se je nagnil k njej, ji govoril priliznjeno nekaj na uho, česar pa vsega ni razumela, si snel prstan in ga ji hotel potisniti v roko.

— Ne, gospod, jaz nisem na prodaj! Tako mu je odgovorila tedaj ponosno in samozavestno ter odšla od sleparja.

Povedala je to doma materi, ki je jokala ž njo vred, in potem ste molili dolgo k Materi Božji, naj bi bila ona njena zaščitnica v napastih življenja.

Da, a to je bilo tedaj, ko je bila še mati živa. Sedaj pa nima nikogar na celim svetu, pri katerem bi poiskala pomoči, tolažbe in moralne opore.

Umrla je mati, ki je doseđaj skrbela zanjo in jo živila z ono pičlo pokojnino, katero je dobivala po pokojnem možu, njenem očetu. A sama doseđaj še ni zaslužila ničesar, in premoženja ji mati tudi ni zapustila.

Svršila je že lani na pripravnici skušnjo za učiteljico, a vsled materine bolezni ni prosila takoj za službo, ker ni mogla misliti na to, da bi pustila bolnico samo. A sedaj je ostala sama in oddala je že prošnjo, da bi ji podelili službo v bližnjem trgu L. In sedaj čaka že mesec dni na rešitev.

Če dobi to mesto, potem je preskrbljena; ne bilo bi ji treba več skrbeti za vsakdanji kruh, bila bi popolnoma samostojna. Ako pa ne dobi službe in

Ta čas je pridrdral fijaker, in sablja je zarozljala za njim.

— Vi, enoletnik!

Bil je glas njegovega stotnika. Belin se je zganil, mrzel pot mu je stal na čelu. Obrnil se je, trčil pete skupaj in salutiral. Ledeni nasmeh je igral oficirju okoli ust.

— Vi preoblečeni civilisti!, je zarenčal. Gromski bliski, kje pa ste našli ta naprstek? Če bi vas videl gospod polkovnik? To je že vendar nesramno! To ni čaka, slišite, to je fingrat! In ravno pri moji kompaniji morajo biti taki kujoni!

Belin je videl v menažerijah mnogo levov, tigrov in drugih zverin, toda tako divjih pogledov nikjer, kakor so bili stotnikovi. Na tihem si je želel, da bi se spremenil ves s čako vred v kafro in se razgubil v nevidne višave.

— Jutri zjutraj k raportu! Direkcija vojašnica! Danes se ne ganete iz kosarne. Marš!

— Če jutri ne dobim najmanj trideset dni zapora v kosarni, sem pa gospod!, si je mislil ubogi grešnik.

Ko je žalostno odhajal, je ravno pridrdral koroski vlak in iz onega izmed srednjih oken je gledal Zoran in radostno mahal z roko prevaranemu varalcu v pozdrav.

Pri raportu je naznanil stotnik Belinu, da bo moral cel mesec vsako nedeljo in vsak praznik v službo, in sicer le zato, da si bo zapomnil, kedaj je delal z naprstkom vsemu polku sramoto. Bile so to najlepše nedelje in — Zoran jih je porabil kaj vestno za izlete na Pohorje.

In ko je Belin prestal kazen in se z Zoranom zopet smel peljati k Breznikarjevim, je že moral čestitati srečnemu ženinu.

Milka je sicer nekaj časa omahovala, ko pa ni bilo ne Belina ne pisma — kdo bi opisoval rad svojo blamažo — se je zaročila z Zoranom.

Belin pa prenaša življenja pezo še vedno čisto sam, čeprav ne več pod vojaško čako, ampak pod cilindrom.

Vstop v življenje.

Umrla ji je mati.

Z žalostjo in obupom se je spominjala Amalija njenih zadnjih trenutkov, ko je ležala pred njo mati, željna počitka in vsa onemogla od skrbi in napore. Edino njo je ljubila, nanjo se je oslanjala, a sedaj je izgubila ž njo vse.

Najdete li kje na svetu bitje, ki bi bilo nescibičnejše, požrtvovalnejše od matere? Edino ona zna ljubiti s pravo, čisto ljubeznijo.

In zato je plakala Amalija po pravici ob materini smrtni postelji.

Onih besed ne more pozabiti, ki jih je tedaj govorila mati:

— Amalija, vidiš, ne zapustim ti ničesar; s težavo sem te izredila, a pošteno. To je tvoj edini zaklad, katerega podeduješ no meni; ohrani si poštenje, nedolžnost!

Te besede ji ne gredo iz spomina; še vedno gleda v duhu svojo mater, staro, oslabeledo, a z izrazom največje ljubezni na upalem obrazu.

Mesec dni je že preteklo od materine smrti, a Amalija se še vedno ne more utolažiti. Sama sedi v svoji sobici. Mnogokrat, ko je bila mati še zdrava, ji je bila ta izbica preozka. Poželela si je tedaj velikih soban z visokimi okni, kjer bi dala lahko duška mladostni svoji razposajenosti, a sedaj ji je še ta sobica preobširna.

Postelja, na kateri je ležala umrla mati, je prazna, in sedaj počiva mamica tam zunaj mesta v ozkem grobu, a ona je tako zapuščena, nikdo se ne briga zanjo, edino spomin preteklih dni jo spremljajo verno.

— Ohrani si poštenje, ostani nedolžna!, ji je rekla mati.

— To bodi tvoja dedščina po meni!

Velik zaklad in težko ga je obvarovati pred tatovi!

Ni še pozabila onega časa, ko se je bila ne-

strokovno naobražujejo opekarji, cementni izdelovalci, pečarji, sploh glinski izdelovalci.

Ker je namenjena za Radgono, torej na nemško-slovensko mejo, sta zastopnika S. K. Z. v naučnem odseku poslanca Ozmeč in Vrečko stavila zahtevo, naj bo šola dvojezična, kar pa zagrizena nemška večina ni privolila. Značilno pa je, da je zaveznik naše slovenske liberalne stranke socialdemokrat Horvatek strastno zagovarjal le nemški učni jezik na tej šoli.

Železniški odsek.

V seji železniškega odseka dne 13. oktobra se je isti izrekel za progo Feldbach-Gleisdorf-Radgona. Zelji spodnještajerskih poslancev, katero sta zastopala od Slovencev dr. Jankovič, od Nemcev Ornič, da bi se železniški odsek že sedaj v principu izrekel za nadaljevanje te proge čez Sv. Lenart-Ptuj-Radgono in Brežice, tako da bi posamezne te proge izgubile značaj lokalnih železnic in da bi veljali kot deli velike Dunaj z Dalmacijo vežeče proge, se ni ugodilo. Poleg že omenjenih poslancev sta glasovala za ta predlog le še dr. Benkovič in Neger. Naglašalo se je, da ta del proge — nadaljevanje proti jugu — še ni preštudirano, da trasa osobito v zadnjem delu še ni odločena, in projekti še niso predloženi, a da ne bodo pozneje nasprotovali temu načrtu, kakor hitro bude vsa zadeva dozorela.

Politični pregled.

Bienertih pred padcem.

Deželni zbori spodnje- in gornje-avstrijski, solnograški in predarlski so 12. t. m. sprejeli sledeča dva zakona:

1. Razpravni jezik deželnega zbora, uradni in poslovalni jezik odbora, občinskih zastopov in uslužbencev je nemški.

2. Učni jezik na realkah in učiteljskih je nemški. Zasebne realke in učiteljske morejo državno-veljavna izpričevala le tedaj izdajati, ako je njih učni jezik nemški.

Učitelji na ljudskih šolah bodo mogli odslej biti samo Nemci. Na ta način hočejo doseči to, kar potom lex Axmann niso mogli. In ta krivični zakon bo Bienertih priporočil cesarju v sankcijo, kakor je izjavil nižjeavstrijski cesarski namestnik.

S tem si je pa ministrski predsednik Bienertih zadal zadnji sunek. Vsled neprestanega stremljenja Bienertih, ugoditi nemškim težnjam nemških krščanskih socialcev, je češkemu ministru Začeku in poljedelskemu ministru nemogoče, še dalje vstrajati v Bienertihovem kabinetu. V torek se sestane parlamentarna komisija čeških strank, ki bo pozvala češkega ministra Začeka, da takoj izstopi iz Bienertihovega kabineta. S tem bo tudi poljedelskemu ministru Brafu onemogočeno še nadalje vztrajati v Bienertihovem kabinetu ter bo tudi Braf podal demisijo. Kriza v Bienertihovem kabinetu je s tem postala akutna. Bienertihovo ministrstvo bo sicer ob otvoritvi državnega zbora prihodnji teden prišlo v zbornico, a brez čeških ministrov, nakar bo sledila demisija celokupnega ministrstva.

Med Čehi je vest, da bo Bienertih priporočil v sankcijo omenjena dva zakona, vzbudila velikansko ogorčenost. Vsi listi pišejo proti Bienertihu ostre članke in naznanjajo, da izstopita iz Bienertihovega kabineta ministra Začek in Braf.

Tako piše praška „Union“: Brez dvoma bosta oba češka ministra v par dneh zapustila Bienertihov kabinet. Dr. Začek bo stopil v stik s češkimi poslanci. Dr. Braf sicer ni dolžan v tem oziru se obrniti na poslance, vendar pa se je izrekel solidarnim z dr. Začekom. S tem je tudi usoda Bienertihovega kabineta zapečaten. Bienertih gotovo ne bo imel posebne volje, stopiti 20. oktobra pred državni zbor z ostanki svojega kabineta. Bienertih-

se ji zopet približa oni izkušnjavec — Ni mogla misliti več naprej, zahtela je in pokleknila pred kip Marijin.

Molila je udano in zaupljivo k Devici prečisti, kraljici angeljev.

„Le malo cvetja mi je trosilo življenje na stezo mladosti, toliko več pa trnja, ki je zadušilo v kali vsako radost.“

Sedaj so pa izginile vse skrbi, minilo je trpljenje in pred menoj se razteza svetla bodočnost. Lep in jasen je svet, ki me obkroža, in zdi se mi, kot bi bila vse to moja last, kar vidim okoli sebe: Zelena dreveja in pisani travniki, žareče solnce in srebrne reke.

V glavi se mi porajajo divne osnove, kako bom delovala v svojem bodočem stanu; počutje in vzgajati, o, to je velika in tudi nebeško-lepa naloga.

Včeraj sem bila na materinem grobu, ki je sedaj ves v cvetju. Bele lilije so se uprav razcvetele, in zdelo se mi je, kot bi mi mati govorila iz groba:

— Kakor lilija je lepa nedolžnost!

— Ne boj se, mati, ta spomin na te hočem ohraniti neoskrunjen.

To je napisala Amalija teden dni pozneje v svoj dnevnik, ko je dobila dekret, v katerem je bila imenovana za učiteljico v bližnjem trgu.

kabinet ne more brez čeških ministrov obstati niti en dan. Ne vsebina deželnih jezikovnih zakonov, ampak soudeležba kabineta pri Čehom sovražni akciji je vzrok sedanje krize.

Nekateri češki listi se že pečajo z vprašanjem, kdo da bo Bienertih nasledoval.

„Narodni Listi“ pišejo, da dobro poučene opebe menijo, da bo naslednik Bienertih baron Bienertih sam, ki bo sestavil nov kabinet. Dejstvo je, da Bienertih še vedno uživa na dvoru zaupanje.

Nemški strahovi.

Na drugem mestu omenjamo, da so sklenili v nižjeavstrijskem, gornjeavstrijskem, solnograškem in predarlskem deželnem zboru zakon, s katerim se proglasa nemščina kakor edini razpravni jezik dotičnih deželnih zborov, ter uradni in poslovni jezik občin in drugih avtonomnih korporacij. Ta zakonski načrt nima za zadnje tri dežele sploh nikakega praktičnega pomena, ter se istega ne more smatrati za drugo, nego navadno demonstracijo.

Na Nižjeavstrijskem je to že drugače. Tam je že par občin, v katerih se govori češki jezik in v katerih se uraduje češki. Sankcioniranje tega zakona za Nižjeavstrijsko bi bilo torej navadno gaženje člena XIX državnih temeljnih zakonov, navadno nasilje, za katero bi se moralo posaditi na zatožno klop ministra, ki bi soprodpisal razglasenje takega zakona. Vendar je tak zakon zelo dvomljiv, da bi kaj pomagal nemštvu! Ako Nemci, ki so stoletja vladali nad to nesrečno državo, ki imajo še danes v rokah ves državni aparat, sukno in škarje, ne čutijo v sebi toliko samozavesti, da bi si brez izjemnih zakonov ohranili ne le svojo narodnost, ampak tudi svoje prvenstvo v državi, tedaj dajejo s tem samim sebi najslabše moralno izpričevalo. Bodočnost kakega naroda ni v izjemnih zakonih, ampak v njegovi notranji sili. Nemci, ki vedno trdijo, da se ne boje nikogar razun Boga, bi se morali za pravo sramovati takih zakonov. Da so Gornjeavstrijska, Solnograška in Predarlska dežela izključno nemška, jim ni še nikdar nihče oprekal. A Nižjeavstrijska? Nemci zatrjujejo, da je ta dežela izključno nemška. Ako je to res, potem je pač nepotreben vsak zakon, ki bi to nemštvo še posebej potrdil, A vzemimo, da temu ni tako, da je torej na Nižjeavstrijskem res tudi Čehov in drugih Slovanov; — potem pa tudi nikak izjemen zakon ne spravi s sveta te resnice. In če je res, da prodirajo Čehi na škodo nemštva, potem ne zaustavi tega prodiranja niti projektirani zakon, ker naravni razvoj pojde dalje svojo pot tudi proti njemu.

Nemci kažejo s to svojo gonjo ne le svojo popolno moralno dekadenco, ampak tudi popolno pomanjkanje zaupanja v sami sebe.

Ogrski državni zbor.

Poslanec Nagy (neodvisna levica) je utemeljeval svoj predlog glede razširjanja inkompatibilitetnega zakona. Po tem zakonu naj bi ne smeli poslanci še leto dni po preteku njih mandata opravljati služb, ki so v inkompatibilitetnem zakonu proglašene za nezdržljive. Nadalje naj bi poslanci za časa njihovega mandata ne smeli vsprejemati niti kak naslov, odlikovanje ali kak red. Tudi vladi bi moralo biti prepovedano, da predloži kakega poslanca za kak odlikovanje, kak naslov ali kak red. (Klici na levi: Kdor bo proti temu glasoval, hoče gotovo postati dvorni svetnik.)

Predsednik Justh: Prosim, da ne prihajate s takimi presijami.

Poslanec Nagy je prosil, naj se njegov predlog stavi na dnevni red v meritorično razpravo. Zbornica je sklenila, da bo o predlogu svoječasno meritorično razpravljala.

Večina stranke neodvisnosti je glasovala z neodvisno levico za predlog poslanca Nagy-ja, dočim so Fran Košut, Ludvik Hollo in drugi glasovali z manjšino proti. Tudi grof Julij Andrássy in nekoliko navzočih članov ustavne in ljudske stranke je glasovalo proti.

Zbornica je potem razpravljala o predlogu poslanca Buza, naj se črta plači podpredsednikov. Poslanec Janovsky (ljudska stranka) je predlog odklonil ter izvajal, da mora dokazovanje poslanca Buza dovesti do tega, da se briše tudi plača predsednika. Poslanec Janovsky je navedel potem neki govor Frana Košuta, v katerem je isti lani ob živahni pohvali stranke neodvisnosti govoril za to, da podpredsednika še naprej dobivata plačo.

Poslanec Ludvik Hollo (stranka neodvisnosti) je izjavil, da se njegova stranka doslej o tem vprašanju ni hotela izjaviti, ker oba podpredsednika pripadata strankama, ki ste zvezani s stranko neodvisnosti. To je storila iz lojalnosti. Sedaj pa, ko se vzameta podpredsednika iz stranke neodvisnosti, izpolni stranka le točko svojega programa, ako črta plači podpredsednikov. (Živahna pohvala.)

Potem ko je poslanec Emödy (ustavna stranka) govoril proti, in je več poslancev zagovarjalo predlog poslanca Buza, je prišlo do glasovanja in je bil predlog poslanca Buze vsprejet skoraj enoglasno, ker ni bilo v zbornici članov ljudske in ustavne stranke.

Madžarski imperializem v Bosni.

Za časa obiska buđimpeštanskih občinskih svetnikov v Sarajevu je bilo razobešenih tudi več madžarskih zastav, kar je bila pač nesramnost prve vrste. Kakor povsodi, je tudi tu mladina dala

duška svojemu rodoljubju brez pomisleka na možne posledice in snela eno madžarsko zastavo. Vsled tega čisto nedolžnega in pri djaški mladini popolnoma običajnega dejanja je bilo sedem gimnazijcev in en učiteljski izključen iz vseh srednjih šol Avstro-Ogrske in vrhu tega ostro kaznovanih. Tako daleč je torej že z madžarskim imperializmom v Bosni, da se radi njega uničujejo mlade eksistence kar na veliko. Toda ta igra z bosenskim ljudstvom je vseeno precej nevarna in zna izbruhniti ogenj tam, kjer se je že davno domnevalo mrtvo pogorišče.

Usmrtitev Ferrerja.

„Tems“ zatrjuje, da španski ministrski svet vsled mnogih grozljivih pism na kralja ni predložil Ferrerja kralju v pomiloščenje; Ferrer je napravil oporoke v navzočnosti notarja. Vsebinske oporoke je tajna. Pred usmrtitvijo je kazal Ferrer velik pogum, ustreljen je bil stoječ, oči je imel zavezane. Vojaki, ki so bili komandirani k usmrtitvi, so bili izžrebani.

Turčija.

V Solun so se vrnil 6. oktobra v groznem stanju en lovski in dva pehotna bataljona, ki so se udeležili ekspedicije Čadida-Peršasa v Albanijo. Moštvo je moralo jako veliko pretrpeti. Ko so topničarski oddelki ob povratku od Ljume izgubili skoro vso vprego, je moralo moštvo samo voziti topove. V tukajšnji bolnišnici leži 220 ranjenih vojakov.

Vsled ponesrečene ekspedicije se zahteva od več strani odstop poveljujočega generala. Mladoturški odbor je sklenil, da opusti nadaljne ekspedicije ter ugoditi zahtevi Albancev po albanskih šolah. Odbor je tudi sklenil, da se v Skoplju zgradi prirjena vojašnica ter se prestavi bataljon vojaštva M Prizren.

Raznoterosti.

Ponovno vabimo vse zaupnike in somišljenike, da se v nedeljo, dne 17. oktobra v kar največjem številu udeležijo ustanovnega shoda Vseslovenske ljudske stranke v Ljubljani. Štajerski Slovenci moramo biti častno zastopani!

Kokoš je izlegla jajce. Kukovc je vložil slovensko interpelacijo in je to tudi kakor kokoš z glasnim kokodakanjem naznanil svetu v „Narodnem Dnevniku“. Kakor se veseli gospodinja vsakega kokošjega jajca, se tudi mi radujemo tistega narodnega jajca, ki se ga je posrečilo izleči Kukovcu v Gradcu. Samo tega se bojimo, da je to jajce nerazvito in vsled tega za nič, ker mu namreč nedostajajo tistih podpisov, ki so potrebni za vlogo interpelacije. Socialni demokratje so namreč svoje prijateljstvo s Kukovcem omejili na nemški razpravni jezik in načeloma ne podpisujejo nobene slovenske interpelacije in nobene slovenskega predloga. Potemtakem bi se Kukoveva interpelacija položila ad acta in se nobena merodajna oseba za njo kot nepravilno ne bi zmenila. Kokodakajoče poročilo v „Narodnem Dnevniku“ pa bi bilo le pesek v oči.

Nemški Herrgott naj blagoslovi in varuje to šolo, je rekel odposlanec nemškega Schulvereina dr. Baum pri otvoritvi schulvereinske šole pri Sv. Lenartu v Slov. gor. Kakšna Herrgott je to? Pravi Bog gotovo ne, ker ta je pravičen proti vsem narodnostim, ne pozna nobene protekcije, temveč vse enako ljubi. Morda pa je ta nemški Herrgott kak Bismark ali pa kak Schoenerer ali kak Wolf ali pa magari majhni Malik. Če taki ljudje blagoslovljajo, za Slovence ne bo blagoslova, temveč samo proletstvo.

Usoda liberalizma. O tem je neki slovenski socialdemokratski pisatelj sledeče zapisal: Volitve na Štajerskem in Goriškem so pokazale splošno črto, v kateri gre politični razvoj na Slovenskem, v jako ostri in jasni črti: povsod nazadovanje in propadanje liberalizma. Vse to je le naravna posledica nedela liberalnih strank v zadnjih desetletjih in njih romantičnih taborskih nastopov, dela in propagande klerikalcev in socialdemokratov ter izpreminjajočih se gospodarskih in socialnih razmer, katerih liberalizem ne more razumevati. Liberalizem se tedaj sedaj vkljub temu, da breca z vsemi štirimi okoli sebe, nahaja v zadnjih vzdihljajih in bo nekega lepega dne izginil, ne da bi kdo potočil solze za njim.

„Matica Slovenska“ izda za leto 1909. sedmero knjig in sicer: 1. Bleiweisov Zbornik (študije o literarni in politični naši zgodovini Bleiweisovih in Levstikovih časov); 2. Zabavna knjižnica; 3. Knezova knjižnica (obe z zabavnim čtivom); 4. „Onjegin“, pesnitev Rusa Puškina, prevedel dr. Ivan Prijatelj; 5. „Koroška“ I., zemljepisni del (s slikami in z natančnim jezikovnim zemljevidom te dežele, napisal dr. M. Potočnik); 6. Stanko Vraz (obsežna študija, napisal dr. Branko Drechsler); 7. Štrekelj, Narodne pesmi. — Knjige so malone natisnjene in se bodo letos rano razpošiljale. Naj zato čim prej pošlje članarino (4 K), kdor želi dobiti letošnje knjige.

Liberalne surovosti. Že neštetokrat smo opozarjali, da bi liberalci radi napravili z našo milo Slovenijo po vzgledu španske Barcelone, ko bi to upali in imeli za to moči. V tem nas še bolj potrjujejo zločini, o katerih nam poroča prijatelj iz Goriške. Na Čepovanskem so namreč liberalci zažgali nekemu trgovcu in mesarju hišo, ker ni hotel trobiti v njih brezverski in svobodni selni rog. Na-

dalje so ravno tam na več znamenjih razbili sveta razpela, besni, in so pri zadnjih volitvah tako imenitno propadli. Strašno! In vse to je sad tamošnjega brezverskega časopisja, kateremu na las podobni so tudi celjski liberalni listi in samo še globoke-mu verskemu čutu našega ljudstva, ki je nedostopno za take stvari, se je zahvaliti, da se kaj podobnega tudi pri nas ne dogaja.

Iz srednješolske službe. Dosedanji suplent na mariborski gimnaziji gospod Andrej Pribil pride kot tak na prvo državno gimnazijo v Ljubljano.

Iz sodne službe. Dr. Franc Bicek, sodnik v Metliki na Kranjskem, je prestavljen v Ljutomer. Avskultant Herman Deu v Radovljici je imenovan za sodnika v Konjicah.

Proti draginji. Pri ministrskem posvetovanju o draginji so posebno razpravljali o sledečih točkah: 1. Znižanje colnine na žito, ker je pa odvisno od Ogrske, ki bo gotovo proti temu. 2. Za meso in pe-civo se določi najvišja tarifa. 3. Za znižanje cen sočivju in mleku naj bi skrbele združne organizacije; velike važnosti bi bilo tudi, da bi se dosegel neposreden promet med izdelovalcem in vživalcem. 4. Znižanje železniških tarif bi tudi pripomoglo, da odneha sedanja neznosna draginja.

Zadnji potres dne 8. t. m. je imel, kakor je sedaj popolnoma dognano, svoj izvor v dolini Kulpe na Hrvaškem. Prebivalci v Petrinji trdijo, da je bil zadnji potres hujši, nego oni leta 1880. v Zagrebu. Napravil je silno škodo; podrlo se je nad 50 dim-nikov in nobena hiša ni ostala nepoškodovana. Po šolah, cerkvah in pokopališčih je mnogo razbitega; s hiš je letela opeka in dež je lil v stanovanja. Ljudstvo je prestrašeno; ko se je v nedeljo potres ponovil, so se ljudje vedli kakor blazni in prenočili na prostem. V Zagrebu v ponedeljek vsled strahu pred potresom ni bilo gimnazijske pouka. Tudi v Siseku je potres napravil veliko škodo na zgradbah; katoliška cerkev je uničena, težko poškodovana je domobranska vojašnica in finančna zgradba; šole so zaprte. Enaka poročila prihajajo iz manjših krajev in vasi, kjer so se porušile šole in cerkve.

Loterija. Preteklo leto smo znosili ljudje v loterijo 34 milijonov kron, dobitkov pa se je izplačalo 1.300.000 K. Na vsakega 90. igralca je prišel dobitok okrog 18 K. Država je imela čistega dobička 15 milijonov kron. Še vedno ni slabo na svetu, ker zmečejo ljudje toliko milijonov v judovsko in državno žrelo.

Kneginjo Hohenberg, soprogo prestolonaslednika nadvojvode Frana Ferdinanda, je cesar imenoval, kakor smo že na kratko poročali, za vojvodinjo in ji podelil naslov visokost. Sedanja vojvodinja Hohenberg je rojena grofica Chotek. Poročila se je morganično za nadvojvodo Franom Ferdinandom dne 1. julija 1900. Še pred poroko jo je cesar imenoval za kneginjo Hohenberg s predikatom „knežja milost“. V letu 1905. je podelil cesar kneginji Hohenberg predikat „presvetlost“. obenem ji je določil na cesarskem dvoru mesto takoj za nadvojvodinjami dvora. Sedaj je postala prestolonaslednikova soproga vojvodinja. To je prvi slučaj, da je bil v Avstriji kdo imenovan za vojvodo. Nekateri knezi, kakor Auersperg, Schwarzenberg in Lobkovic so pač tudi vojvode, kočevski, krumovski, rodniški, ali nobeden nima predikata „visokost“. V Avstriji živi pač nekaj vojvodov s tem predikatom, a ti so tujega rodu, namreč Koburžani. S tem, da je prestolonaslednikova soproga postala vojvodinja, ni nič izpremenjen dvorni ceremonijel; nova vojvodinja ranžira slej kakor prej za nadvojvodinjami in pred vsemi drugimi damami na dvoru. Vendar je s tem povišanjem nekoliko zasenčen razloček med njo in med njenim možem. Nadvojvodi gre naslov „cesarska visokost“, vendar se rabi ta ogovor le ob slovesnih prilikah in se navadno reče le „visokost“. In „visokost“ se bo sedaj reklo tudi prestolonaslednikovi soprogi. Morda se bo tudi ta naslov še premenil. Po ogrskem državnem pravu pač otroci vojvodinje Hohenberg ne morejo doseči kraljevske krone, pač pa postane vojvodinja Hohenberg v tistem trenutku kraljica ogrska, ko postane njen mož ogrski kralj. Najbrž je to uplivalo, da je nekdanja neznanca grofica Chotek postala sedaj vojvodinja Hohenberg in visokost.

Ceški dom na Dunaju. Pred leti se je na Dunaju osnovalo društvo za zgradbo „Češkega doma“. Načelnik tega društva je grof Seilern. Društvo je imelo 1. t. m. 307.887 K delniške glavnice in 31.612 K rezervnega kapitala. V letošnjem letu je delniška glavnica narasla za 75.709 kron. „Češki dom“ s čegar zgradbo se v kratkem prične, bo stal v ulici Tiefer Graben št. 7.

Štajersko.

Mariborske novice.

Sv. Magdalena. Meseca septembra je bilo osem porok, 33 krščencev, 35 mrličev; tri osebe so se vrnile v sv. katoliško cerkev vkljub velikemu nasprotovanju in oviranju od strani nekaterih ljudi.

Izpred sodišča. V sredo popoldne so se morali zagovarjati pred tukajšnjim sodiščem obtoženci Franc Spes, tesarski mojster in podjetnik, bivši zidarski mojster Ledinegg in zidarski mojster Karl Stupan iz Slov. Bistrice. Obtoženi so radi prestopka goljufije, ker sta zadržna dva napravila Spesu ponarejeno učno in usposobljenostno izpričevalo. Spes je namreč pred nekaj časom vložil prošnjo na c. kr. namestnijo za dovoljenje koncesije kot zidarski mojster. Prošnji je

priložil učno izpričevalo od Ledinegga, pri katerem se je Spes izučil v zidarski obrti in praktičnem in teoretičnem stavbenem vodstvu ter izpričevalo Stupana, v katerem zadnji potrjuje, da je bil prošnik pri njem dolga leta kot polir. Ta izpričevala so pa spoznali sedaj za nepravilna in resnici ne odgovarjajoča. Stavbinska družba je oddala celo zadevo sodišču. Razprava se je preložila, ker se bodo pozvale važne priče za dokaz, da Spes ni bil nikdar sposoben za samostojnost v obrti. Ledinegg je pri sodnji sam izpovedal, da je napravil Spesu na njegove vedne prošnje izpričevalo, ki ne odgovarja resnici.

Izpustili so iz zapora črevljarja Plasoniga na Tegetthoffovi cesti, katerega so zaprli rač. suma, da je pred devetimi leti zastrupil svojo drugo ženo. Državno pravdnitvo se je prepričalo, da je Plasonig nedolžen in ga je izpustilo. Izkazalo se je, da je bil najel za svojo bolno ženo potrežnico in da je pri toliki požrtvovalnosti vsak sum izključen.

Celjske novice.

Meščanska šola. Nemci hočejo, da bi se deželna meščanska šola izpremenila v javno mestno šolo. To se ne sme dopustiti. Slovenci imajo pravico do te šole in si jo ne dajo vzeti brez kompenzacije. Edina kompenzacija bi bila, ako dobijo Slovenci v Celju svojo meščansko šolo. Potem lahko sedanjo Nemci izpremenijo, kakor hočejo.

Desetletnico svojega obstanka praznuje te dni celjska orgljarska šola. K ustanovitvi te šole so mnogo pripomogli prevzvišeni gospod knezoškof dr. Michael Napotnik, tedanji okrajni glavar grof Attems, dr. Vld. Pegan, sedaj odvetnik in deželni poslanec v Ljubljani, posebno pa mil. g. opat Franc Ogradi. Do danes je bilo na zavodu izkušenih 70 gojencev, koji službujejo v raznih škofijah, med temi štirje v Ameriki. V spomin desetletnice je poslalo ministrstvo za uk in bogočastje 400 K, in prevzvišeni knezoškof 30 K. Kake veselice se ob tej priliki ne bo prirejalo; pač pa bodo na Vseh svetnikov dan gojenci popevali s pomočjo cerkvenega zbora (42 moči) kontrapunktično latinsko mašo s spremljevanjem orgel in desetih godal. (Vglasbil L. Wairich, stolni organist katedrale sv. Štefana na Dunaju.) Dosedanjim dobrotnikom izreka podpisani najtoplejšo zahvalo, obenem se pa priporoča tudi za nadaljno naklonjenost

Karol Bervar, vodja.

Odvetniški izpit je napravil v Gradcu dr. A. Božič.

Spoštujmo materinščino! Jako obžalovanja vredno je, da nekateri naši slovenski trgovci med seboj občujejo v nemškem jeziku. To je gotovo največja sramota za vsakega Slovenca. Tako imamo več slučajev, kako naročajo slovenski trgovci iz dežele pri slovenskih tržičah v mestih — v nemškem jeziku. Po eni strani kričijo: Svoji k svojim!, po drugi strani pa sami bijejo temu gestu v obraz

Celje. Dne 11. oktobra je imel okrajni šolski svet svojo redno sejo, v kateri so se na znanje vzeli razni odloki c. kr. deželnega šolskega sveta. Obravnavele so se šolsko-stavbene in disciplinarne zadeve. Odobrili so se nekateri proračuni krajnih šolskih zakladov. Priporočila se je prošnja šole Velika Pirešica za lastni krajni šolski svet. Stalnemu okrajnemu pomožnemu učitelju Leskovarju se je radi boleznih dovolil štiritedenski dopust.

Ptujske novice.

Okrajni odbor je daroval šolskemu vodstvu v Majšpergu za nabavo novega čobelnjaka 60 kron podpore.

Tatvine koles. V zadnjem času se v naši okolici množijo tatvine koles; posebno usodepoln je bil 6. oktober. Ob petih popoldne je bilo ukradeno nekemu Horvatu 120 kron vredno kolo, zvečer proti osmi uri pa ekonomu Ivanu Vasle, 80 kron vredno kolo. Prvo kolo je prodal tat nekemu pekovskemu pomočniku v Zavrču za 66 kron in jo potem potegnil na Hrvaško. Dne 11. t. m. je pa bilo iz pred-sobe tvrčke Lepoša Egonu Rusu ukradeno kolo, vredno 90 kron. O tatu ni duha ne sluha.

V zapore mariborskega okrožnega sodišča so v terek prepeljali Simona Bezjaka, ki je dne 29. septembra v Gajovcih med preprirom ustrelil posestniškega sina Preloga v glavo, tako da je takoj nastopila smrt. Bezjaka so najprvo zaprli v zapore tukajšnjega okrajnega sodišča, sedaj so ga pa prepeljali v Maribor.

Drugi kraji.

Lena družba. V vasi Spodnje Hoče imamo tri „Štajerce“. In kdo so tisti izvoljeni pristaši ptujskih šnopsarjev? Prvi naročnik je neka ženska, ki Štajerca dobiva na svoje prejšnje ime. Se le malo sramuje, drugi naročnik je zopet neka ženska, ki pa je zapustila svojega prvega moža in živi tu pri nekem drugem. In tretji? Gotovo je kaki hlapec ali socialdemokrat ali kaki šnopsar. Ne! Vse ni nič res! Tretji v družbi je gospod, in sicer gospod Viktor Gatti, učitelj v Hočah. Lepa družba! Kaj ne? Še več! On je tudi „Štajerček“ dopisnik. Gliha vkuip striha; Temu pa se ni čuditi, saj je bil njegov oče Italijan, mati Slovenka sin pa je posilnimec ali . . . za katerega baje kaplan Krajnc, koplje jamo v gozdu, da bo ga tam z nemškutarji vred pokopal. Čisto prav! Hoče. Še nikdar nisem imel take časti, da bi me naenkrat trije časniki omenjali: Marburgarca,

Štajere in seveda Narodni Dnevnik. Na izredni način me hvali Štajerc. Protestiram zoper to, ker je preveč hvale, Nisem mislil, da sem tako delaven in fajn fant; pa druge oči bolj vidijo. Znabiti je le res. Naj je kakorkoli, jaz v svoji skromnosti vendar odklanjam to hvalo. Nekaj pa bom si dobro zapomnil. Dobro pozna in Štajerček dopisnik pravi, če ne delam zbolim. Torej bom pač delal naprej po začetni poti od jutra do večera in pozno v noč in švigal s kolesom ali hodil v visokih škornjih od kraja do kraja, od hrama do hrama — posebno ob času volitev, — da le ne zbolim. Skrbi mi dela samo to, da naši Štajercijanci in nemškutarji sploh v cerkev stopijo; venomer bi radi bili pri mašah in pridige bi poslušali in k spovedi prihajajo vsak drug dan. To mi seveda daje dosti dela, pa z vztrajnostjo in pridnostjo bom vse te ovire premagal. Le molite za me, drage brunne Štajercijanske duše! Dajete mi vedno novega poguma in novih moči. Hoče, dne 13. oktobra 1909 Jožef Krajnc, kaplan — Hoče.

Remšnik. (Pri nekem kmetu sta stanovala zakonska Forstner. Žena (Terezja je zapustila 9. junija stanovanje in šla delat na polje. Doma je ostala samo letna Lojzika in njen enoletni bratec Ferdinand. Kakor smo že poročali, je šla Lizika iz hiše, ne da bi zaprla vrata, vsled česar je mogla priti v sobo svinja, ki je Ferdinanda tako zgrizla, da je umrl. Uboga mati se je morala sedaj zagovarjati pred sodiščem, ker je ne začenle nobena krivda, je bila oproščena.

St. Janž na Drav. polju. Poročali ste že o regulaciji Drave. Niste pa še prinesli pritožb kmetov radi velike krivice, ki se jim godi. Načrt regulacije, ki je bil v prvotni obliki za nas posestnike jako ugoden, ta načrt se popravlja po vplivu prvega delovodja Brucka, nam v škodo. Posledica tega popravljanja je bila, da nam je vzel veliko rodovitnega sveta pred nosom tako rekoč izročil Dravi. Pa temu kmečkemu neprijatelju še to ni dovolj. Zopet hoče graditi, in — mislite si — posuhem, gosto obraščenem svetu, da nam odtrga velik kos rodovitne zemlje, ki nam je dosedaj država še ni vzela; v namestito pa nam hoče pustiti puščavo na levem bregu. Če se bo pustilo Bruck-u tako delati, povzročil bo vetikanske regulacijske stroške, zavlačil bo regulacijo, nam posestnikom in našim potomcem napravil veliko škodo. Ali ni Slovenca, ki bi mogel voditi regulacijo? O pač! Pa so rja svetu ki mislijo, da je Slovenec samo za tlako! Prosimo lepo gg. poslance Kmečke zveze, naj se zavzamejo za nas! Čaj bomo uslišani, ne bomo imeli haska le mi temveč tudi regulacijski sklad. Tudi delo se bo jako pospešilo, kar bo v splošni blagor. Hofrat Ploj nam je pred dvema leti obljubil pomoč, pa svrje obljube ni držal.

St. Janž na Drav. pol. Poštne razmere so se pri našem nabiralniku v toliko zboljšale, da ima na razpolago dvojezične tiskovine. Sicer bi bile pri nas umestne samo — slovenske, ker ni niti enega Nemca. Kaj pa ta „Post-Ablage?“ Ali je storil slavni občinski zastop, oziroma županstvo, korake, da se odstrani ta napis? Tudi dostavljanje na dom se ne vrši redno. To se godi v zlasti pri časopisih, ki jih jemljejo včasih taki, ki niso naročniki. Ko bi se vsaka poštna pošiljatev dostavila redno na dom, bi bile take nerednosti nemogoče. Pričakujemo tudi v tem oziru zboljšanja.

Sv. Lenart v Slov. gor. Dne 10. t. m. je umrla v Radehovi gospa Ivana Lešnik, žena župana in krčmarja Jurija Lešnik. N. v m. p.

Sv. Rupert v Slov. gor. V tem kotu pa smo že fejn ljudje. Vedno se skrbi za časnikarsko zabavo: zdaj v „Narodnem Listu“, zdaj v „Narodnem Dnevniku“, zdaj zopet v „Straži“ ali pa v „Slovenskem Gospodarju.“ Kdo pride danes na vrsto? Seveda gospod Ernest Čuček. Kaj zopet novega? Nič kaj posebnega, samo povedati hočemo cenjenim bralcem, da smo Ruperčani silno povzdignjeni. Dobili smo namreč častno stražo, katero vodi akademik Ernest s svojim, oziroma s Čučekovim psom. Ker je bil nastop točno ob 11. uri dopoldne, smo najprej mislili, da pomeni to bumel, kakor ga nameravajo napraviti Čehi s pomočjo drugih Slovanov na Dunaju. Premišljevaje: bumel — akademik — pes — se ne strinja. Potem smo prišli do zaključka, da hoče nam Ruperčanom iz gole spoštljivosti čast izkazovati, ko se je sprehajal na cesti ob naših hišah, še precej pravilno puško noseč. A zdaj, glejte, kako se človek vara, če je tudi tako duhovit! Hodil je gospod akademik do gotove postaje in nič dalje. Pa ti smola, da ga . . . . . noče pogledati! Mojster v zabavnosti in — ah! Veste, gospod Ernest, oblecite uniformo in dajte nam priložnost, da šteje-mo zlate (!) gumbe na suknjici in kapiici ter vas zopet občudujemo. Mogoče bo še boljši uspeh.

Ivajnci pri Radgoni. Zadnje nedelje je dala g. Uršula Dervajnshek pri svojem mlinu blagosloviti lepo prenovljeno kapelico sv. Križa. Ob mnogobrojni udeležbi jo je blagoslovil veleč. g. župnik Fr. Bratkovič od Negove. Dobri gospodinjci, kakor tudi njenemu narodnemu posinovljencu Jakobu Korošaku ter vsem, ki so kaj pripomogli za olepšanje te slovesnosti, Bog naj poplača ves trud in trpljenje! Lep in primeren kip sv. Magdalene je k skupini sv. križa naredil g. Franc Nemeč, narodni kipar v Gornji Radgoni, ki ga tem potom toplo priporočamo.

Iz ormoškega okraja. „Narodni List“ z dne 7. oktobra t. l. je zapisal v uvodnem članku te-le besede: „Ljudstvo mora imeti do sodnikov zaupanje, ker

drugače ne more iskati pri njih pomoči. Kako si bo de sicer upal priprosti človek k sodišču zahtevati pomoči, če ve, da ga sodnik že v naprej mrzi zaradi njegovega prepričanja. Sicer nikako ne tajimo, da bi sodnik ne smel imeti svojega prepričanja in ga tudi kazati na zunaj. To mu mora biti svobodno. Pač pa nikakor ne sme kazati svojega prepričanja tam, kjer je njegovo lastno prepričanje v nasprotju z ogromno večino ljudstva, katero pri njem išče pravice, ker drugače zgubi zaupanje ljudstva. Pritrdimo povsem tem besedam. Gospod sodnik Zemljič v Ormožu, ali tudi Vi soglašate s tem načelom? Če, nas veseli, ako ne, bomo prav hitro z Vami pregovorili resno besedo!

Hum pri Ormožu. Trgatev se tu po malem pričanja, ker grozdje, posebno poščipaneec vsled dežja silno poka. Večina pa boče še počakala, da boče kapljica še boljša. Humsko vino boče sedaj še bolj zaslovelo, ko je g. Martin Vtičar dobil v Gradcu srebrno kolajno c. kr. kmetijske družbe za svoj izborni pridelek.

Podsreda. Liberalizem hoče strahovati vso Podsredo. Kdor zasleduje tukajšnje dopise v „Nar. Listu“, spoznava lahko to kliko v vsem njenem mišljenju, stremljenju in delovanju. Ona napada na naj-surovejši način vsakogar, kdor se drži svojega katoliškega prepričanja in noče segati za liberalce v ogenj po kostanj. Dopisnik „Narodnega Lista“ se kar cedi ljubezni božje; nasprotno pa vso svojo jezo izliva na duhovnike kot namestnike božje in tolmače božjih zapovedi. Dopisnik „Narodnega Lista“ je še mlad, a v cerkvi mu kolena otrpejo; stoji kakor deblo ali pa sedi kakor žganjan v cerkveni klopi in si z roko glavo podpira, ker moliti ne zna in noče. Dopisnik „N. Lista“ sramoti oba č. gg. naša duhovnika. Ni je tako grde reči, da je ne bi očitali č. g. kaplanu. Laže brez sramu, obrekuje pa, kar mu sapa da. Nič ne pusti pri miru: križ, očenaš, sv. Duh, evangelij, rožni venec in mašne bukve — vse je že zasmehoval. Če ga pa primeš, pa zakliče, da je najboljši kristjan, da ni proti veri. Dopisnik „Narodnega Lista“ laže o č. g. kaplanu. Dopisnik: Kaj ti je storilo naše katoliško slovensko izobraževalno društvo, da je tako blatiš? Morebiti zato, ker so njene članice preponosne, da bi občevali s takimi liberalnimi škrieci. Sploh so pa vsi dopisi v „Narodnem Listu“ le gorostasna zavijanja resnice in pa podlo obrekovanje. Presmešna je liberalna domišljavost in drzna njihova nesramnost, da se upa naš liberalni dopisnik v „Narodnem Listu“ svetovati č. g. kaplanu, naj neha nasprotovati Narodni stranki. Mi kličemo č. g. kaplanu: „Naravnost v srce sovražnikovo!“ (Dr. Mahnič: „Rimski katolik“ II.) Dopisnik „Narodnega Lista“ prinaša v istem razne stavke iz katekizma in sv. pisma; sam pa se drži Lutrovega gesla: „obrekuj in laži kar se da, zmirom se kaj ostane. O ti uboga liberalna nedolžnost, koliko trpiš vsled pohujšljivega našega g. kaplana! Kakor pa vsi mislimo, postal bo naš dopisnik „Narodnega Lista“ sčasoma še večji obrekovalec, kakor so uredniki in Celju sami! Pa dopisnik, le oglašaj se še, pa kaj lepega povej, smo že jako željni, zopet kaj slišati! Liberalna družba v Podsredi bo imenovala našega dopisnika „Narodnega Lista“ gotovo profesorjem obke! To je naš zadnji odgovor na neslanosti v celjskih listih. Sram bodi liberalnega dopisnika, da ne pusti pri miru naših č. g. duhovnikov, temveč jih zmirom nečuvveno napada. Dopisnik, to se boš še kesa, da brenkaš na strune Spindlerjevih citer, pa bo prepozno.

Brežice. V celem okraju se je pričela vinska trgatve in kmalu bodo prihajali k nam vinski kupci, posebno iz Kranjskega, kupovat most, ozirna vino. Večkrat smo že opazili kakega slovenskega vinskega trgovca v eni ali drugi nemškutarški gostilni v Brežicah. Ne pripisujemo tega greha sicer narodni malomarnosti, ker smatramo da je bil dotičnik mnenja, da se nahaja v slovenski gostilni. Naši nemškutarji posebno v gostilnah namreč prav radi govorijo v slovenskem jeziku, samo da izvajajo od tuja groše, katerih so zelo potrebni. Opozorjamo radi tega vse slovenske vinske kupce in trgovce, da so slovenske gostilne, kjer se tudi lahko prenoči pri kolodvoru v Brežicah Volčajnšek in Zorko, v mestu Brežice pa „Narodni dom“ (prej hotel Klembas), gostilna Klaužer in gostilna Grobušek.

Zahajajte le v gostilne, kjer so na razpolago: Straža, Slov. Gospodar. Podpirajte trgovce, ki so prijatelji krščanske narodne stranke! Svoji k svojim!

Koroško.

Prevalje. Znano je, kako se ravna na Koroškem s slovenskimi uradniki, ki nočejo zatajiti svoje narodnosti. Vlada postopa z njimi prav po mačehovsko. To je žalostno, a še sramotnejše je, da se dobi med nami poturice, ki še pomagajo preganjati svoje rodne brate-uradnike, ki ne marajo skččiti v njihov janičarski tabor, da se njira obeta v njim boljše kruh. Tako se je zgodilo z gospodom Josipom Kolencem, uradnikom v Celovcu. Ker je omenjeni gospod tudi sam interesovan pri naši posojilnici, je umevno, da je večkrat prišel v Prevalje, v svoj

rojstni kraj, da bi se orientiral o žalostnem stanju posojilnice, koje so zahrbtno naskočili ljudje štajerskega kalibra. To pa ni bilo po volji našemu Soldeju, ki hoče imeti povsod „ta velka besedo“ in je povedal, da ga bo naznanil pri Memnitzu, Hönlingerju in drugimi, češ, da hodi v Prevalje agitirat. Kmalu nato je bil gospod Kolenc res prestavljen h glavarstvu v Spital na Zgornjem Koroškem, kakor je z veseljem poročal Poldejev angelček „Stajerc.“ Uradnik Kolenc je bil denunciran zaradi narodnega lujskanja. Kdo ga je naznanil, ne vemo; tudi ne maramo preiskovati, če je to storil naš Poldej. To liko pa trdimo, da mora že izpolniti svojo obljubo, ker je poštenjak od nog do glave!, kakor ga hvali „Stajerc“, ki našega Poldeja najbolje pozna. Celjani, to je vaš junaški Slovenec!

Povodenj. Na Koroškem so vsled zadnjega deževja narasle reke in potoki, ki so odnesli s seboj mostove, drevesa in razne druge stvari. Nevarnost je bila velika. Spodnje mesto Strassburg je bilo v vodi. Ognjegasci so postavili začasne mostove. Voda je predrla železniški nasip in udrila v elektrarno. Železniški promet je bil večkrat ustavljen. Mesto Weitensfeld je bilo skoro popolnoma pod vodo. Dva najst ljudi, ki so bili v smrtni nevarnosti, je rešil neki kmet, ki je ponovno pojezdil s konjem v valove. V krški dolini je voda odnesla več majhnih hišic. Z nekaterimi kraji je promet popofouma nemogoč. Okrajni glavar pl. Ott se je udeleževal z inženirji in vojniki treševalnih del. Ker je sedaj ponehalo deževati, so pričele vode upadati in je nadaljna nevarnost, hvala Bogu, odpravljena.

St. Peter na Vašinjah. Izobraževalno kmečko društvo zboruje v nedeljo dne 17. oktobra 1909, popoldne hitro po blagoslovu v gostilniških prostorih pri Stanmanu v št. Petru. Na sporedu so poučni govori in petje.

Borovlje. Odkar je slavnoznani Simen gospodaril v naših fužinah, si tovarna očitno ne more pomagati na noge, in popolnoma upravičen je strah, da bo šlo vse skupaj rakom žvižgat. Večina delavcev mora mesece in mesece „šihpati“ pod milim nebom in je pri tem še v večnem strahu, da jih kar na mestu ne naženejo iz dela. To je namreč tukaj čisto lahko. Treba je samo razjeziti kakega mojstra — teh je skoraj več kot pravih delavcev — in hitro je odpoved tukaj. O ti mojstri! Proti gospodi so načelnji, proti delavcem pa sociji in najbolj ljubeznjivi ljudje. Ne samo, da nekateri izmed njih trgajo krivično že itak pasjo plačo (morebiti to oni dobijo), še s svojimi političnimi traparijami delavce motijo pri delu. Tako bi pa primer tisti, ki se ima za prvega mojstra, veliko boljše storil, če bi gledal, da zasluži ljudstvo toliko, da more pošteno živeti, kakor da preganja ženske in moške s svojo nemškutarijo. Tudi na to bi raje gledal, da se delavcem ne bo odpovedovalo na cesti in to še od tretje ali četrte strani. Če že uboge siromake na zimo odganjate, ne metajte jih na cesto kakor pse ali kakke potepne barabe. Toliko taktike smejo delavci tudi zahtevati za-se. Kaj takega so zmožni samo gospodje v Borovljah in v Podljubelju. Podljubeljski Pipe, ki je sam že skoraj zunaj in menča samo še na svoje kure vahta v Podljubelju, ta mož že kar na cesti odpove delo. Mojstri se naj le brigajo za delo, politično prepričanje pa naj delavcem prepustijo samim. Kar dela in misli delavec zunaj tovarne, ne briga nikogar čisto nič.

Kranjsko.

Deželni zbor. V sredo se je najbolj razpravljalo o novem šolnadzorovalnem zakonu. Na razne govore nemških poslancev je odgovarjal o zadevi občinske reforme poslanec in načelnik S. L. S. dr. Šusteršič. Zlasti se je v svojem govoru obračal do nemškega poslanca barona Schwegla. Deželni zbor je končno sprejel novelo k občinskemu in občinskemu volilnemu redu. Dr. Šusteršič je dejal v svojem krasnem govoru tudi to-le: Mi smo za demokratiziranje, za uveljavljanje naših načel za ljudske koristi, nasprotni stranki (Nemci in liberalci) pa zastopata konservativno življenje. Tukaj gremo narazen. Kakor smo se mi borili leta in leta za volilno preosnovo za državni in deželni zbor, tako se bomo borili tudi za preosnovo občinske uprave. Demokratizirali bomo tudi občino. — Novi občinski red obdrži tri volilne razrede. Zdej volijo samo davkoplačevalci. Po izpremenjenem volilnem redu bo imel vsaki državljan, ki dopolni 24. leto in ki stanuje tri leta v občini, volilno pravico. Davkoplačevalci so tisti, ki plačujejo davke, od katerih se plača občinska doklada. Odpravljena je tudi ustna volitev in bo za vse tri razrede zadostovala le ena volilna komisija. Na tej podlagi je zasnovan nov volilni red.

Dr. Mantuaniju, ravnatelju deželnega muzeja kranjskega v Ljubljani, je podeljen naslov profesorja.

Nesreča na Ljubljanci. Železni most cestne električne železnice pri šentpeterski vojašnici v Ljubljani so na novo pleskali, a se je pri tem zlomila deska na odru in 24letni Fran Klinar je padel v močno naraslo Ljubljani in zginil v kalnih valovih. Nesrečo je videl nadporočnik 17. pešpolka g. Gressl, hipoma slekel suknučič in skočil za ponesrečencem, a ni ga mogel več rešiti iz deroče in kalne vode. Tudi policijska komisija, ki je dala utopljenca iskati s čolni, ga ni mogla najti. Voda ga je odnesla seboj proti fužinam.

Primorsko.

Zavarovanje mornarjev. V Trstu se vrši enketa o zakonski osnovi zadevajoč se zavarovanja mornarjev, katera je bila upoklicana od industrijskega in delavskega sveta. Razvila se je živahna debata o gospodarskih razmerah in delavskih odnosih raznih v osnovi omenjenih oddelkov. Pozdravljen je bil tudi živahno predlog, da bi se mornarji sprejeli v zavarovanje zoper nezgode in bolezni, kajti čas, ko bo zakonska osnova o socialnem zavarovanju zadobila veljavo je še daleč v zadaj.

Tržaška trgovska in obrtna zbornica se nahaja sedaj v velikih škripcih. Obisk neke mladoturške družbe, ki obstoji večinoma iz članov višje finance, industrije in veletrgovine ji preobrača vse načrte. Trgovska zbornica v Trstu ima več kot polovico članov Grkov ki so hudi nasprotniki Mladoturkov. Ti se sedaj protivijo temu, da bi bili obiskovalci gostje trgovske in obrtne zbornice. Zaposlili so dunajsko trgovinsko zbornico, da jim spremeni njih namerino in jih naj spelje raje v Reko.

Tatovi koprške stolne cerkve pred tržaškimi porotniki. Pred tržaškim porotnim sodiščem se vrši te dni tridnevna razprava proti 12 tatovom raznih narodnosti, starosti in poklicov, ki so izvršili v noči od 16. na 17. julija t. l. v stolni cerkvi v Kopru rop, ki je bil vzbudil tedaj splošno senzacijo. Med obtoženci je tudi ena ženska in en zapriseženi sodni cenilec imenom Peter Norbedo, bratranec cerkovnika koprške stolne cerkve, kateri je bil poleg obtoženega Viktorja Fumiča duša vsemu roparskemu podjetju. Obtožnica pravi, da znaša sodna cenjena vrednost ukradenih predmetov 31.520 K, med temi je cenjen umetniški kelih iz 15. stoletja 30.000 K. Ta kelih je na skrivnosten način odkupil od roparjev lastnik „Piccola“ za 300 K in ga izročil potem stolnemu kapitlju v Kopru. Ko je bilo dne 22. julija po časopisih naznanjeno, da je prišel omenjeni kelih skrivnostnim potom v roke „Piccola“, je šel takoj drugi dan 23letni Viktor Fumi, pristojen v Palmanovo v Italiji, — ki je prišel prvi na idejo koprškega cerkvenega ropa — na policijski komisarijat v ulici Luigi Ricci in tam ovađil, da hrani ukradene predmete nek Karl Plojer in da dotičnik zna imena vseh drugih „sotrudnikov“ na tej tatvini. Fumi je mislil, da s to ovađbo reši sebe, ali motil se je, kajti s Plojerjem so istočasno zaprli tudi njega. Sedaj je seveda prišlo vse na dan in kmalu so bili pod ključem vsi udeleženci na cerkvenem ropu. Tatvino sta izvršila Janko Russich in Alojz Bassi, katera oba sta specialista v tatvini in radi vlovov bila že večkrat kaznovana. Drugi so na raznih mestih previdno stražili. Ukradene predmete sta hranila zakonska Plojer. Vsi obtoženci so priznali svojo krivdo in soudeležbo pri izvršenem ropu. Obsojeni so bili: Russich, Jenko, Norbedo in Plojer na 4 leta. Tumi na 3 in pol leta, Bassi na 3, Terčon na 1 leto in Peršič na 6 mesecev ječe.

„Edinost“, govoreč o ožjih volitvah v splošni kuriji, pravi med drugim, da je kriv poraza liberalno-agrarne stranke tudi njeni neuspeh na Krasu in pa tisti tisoči naprednih volilcev, ki se nahajajo po svetu. V neki drugi številki pa je „Edinost“ nekako tako-le modrovala. S. L. S., ali, kakor jo ona imenuje, klerikalna stranka, je zmagala zaradi tega, ker je glasovalo za nje kandidate več volilcev nego pa za kandidate liberalno-agrarne stranke. Taka pisava je pač otročja. Kaj hočemo. „Edinost“ postaja vedno bolj stara in ljudje pravijo, da staremu človeku gre po navadi zopet po otročje.

Visoko starost. V Jordanih v Istri je umrla vdova Magdalena Budisaljevič v starosti 104 let. Pred nekaj leti umrla soprnj Ferdinand je tudi dosegel skoro 100 let.

Narodno-obrambno delo.

Narodno obrambna enketa bo v soboto dne 16. oktobra ob 3. uri popoldne v dvorani Katoliškega tiskovnega društva v Ljubljani. Opozarjamo še enkrat in poslednjič na ta velevažen sestanek svoje somišljenike. Kdor se ne more udeležiti osebno, pa naj te dni tem pridnejše pobira za obmejne Slovence. Naš vzor, ki nas vodi in navdušuje, je ohranitev in vsestranska okrepitev slovenskega življa po vseh krajih naše slovenske domovine. Obmejnim bratom v pomoč!

1.000.000 Roseggerjeve ustanove za nemški Schulverein je že dosežen. Tako je zmagoslavno zaklical schulvereinov predsednik poslanec Groß v dunajskem Rajmundovem gledališču pri slovesni prireditvi o priliki cesarjevega imenidana. Njegovni napovedi so spremljali mogočni heil-kljci mnogobrojnih udeležencev. Pri prvem milijonu Roseggerjeve ustanove je najbolj udeležen Dunaj, ki ima eno četrtno vseh prispevkov; 77 prispevkov po 2000 K so dali podineci, 29 razne korporacije in društva, in pri tem še ni vseh tistih 20.000 K, ki jih je dovolila mestna občina dunajska. Vodstvo izraža željo in nado, da se občina s temi 20.000 K ne bo uzadovoljila, temveč bo sprejela predlog občinskega svetovalca poslanca Naglerja ter še bo prispevala 40.000 K. Če bo mestna občina to storila, česar ne pričakujemo, bo pred vsem svetom dokumentirala, da ji je nemško nacionalstvo prvi namon. Opravičeno smo radovedni, koliko bo dobila krščansko nemška Ostmarka. Vodstvo izmed darovateljev s posebno zahvalo omen-

ja nemške uradnike; državni uradniki so udeleženi z 8 prispevki, železničarji s 5, magistratni uradniki s 4, bančni s 3 in drugi zasebni uradniki s 3 prispevki. Meja 1. milijona je že torej prekoračena in zdaj gredo naglo naprej v drugem milijonu.

Obraniti = vzeti, tako pojmujejo narodno obrambo proti Slovanom Nemci. Vzeti Slovanom v naravi utemeljene narodne pravice, je znak vseh tistih težnj po zakoniti vpostavi nemškega deželnege jezika v deželnih in občinskih uradih in šolah na Solnograškem, Gornje-Avstrijskem in osobito na Nižjem-Avstrijskem, kjer hočejo nemški nacionalci v zvezi s krščanskimi socialci tisoče Čehov oropati naravnih pravic, namreč svoje otroke vzgajati v materinskem jeziku. Vzeti drugim, tako tudi vsa nemška obrambna društva, predvsem Súdmarka in Schulverein pojmujejo obrambno delo. Súdmarka nam jemlje našo zemljo ter jo daje protestantskim Švabom. Schulverein pa jemlje in grabi slovenske otroke ter jih meče v nenasično žrelo germanizma. Vse schulvereinske šole po naši domovini so dejanski dokaz za to. In ko se je otvorila najnovejša takša šola v slovenski Štajerski pri Sv. Lenartu v Slov. goricah, se je ta namen jasno in brez zakrivanja poudarjal. Med drugimi je rekel nemško-radikalni poslanec Malik: „Venec nemških mest obdaja v daljnem krogu Sv. Lenart; kar ga loči od njih, se mora zopet germanizirati.“ To je torej prvotni namen vseh schulvereinskih šol, ki so pravcate nemškonacionalne bojne postojanke, slovensko dečo germanizirati. Edino pri nas je narodna obramba ohranila svoj pristni namen: mi nočemo nobenega oropati, temveč hočemo le obraniti to, kar je naše, zemljo svojo in narod svoj!

Za sklad obmejnih Slovencev so nadalje darovali po 20 K sledeči: Leben Ivan na Libušnjem, p. Kobarič; Grušovnik Adam, Hoče; Kos Simon, kurat v Opatjem Selu, p. Rubija; Kadunc Frančišek, župnik v Krašnji; Vesela družba v Št. Petru za prestani farni konkurz; Traven Franc, župnik v Sodražici; omizje somišljenikov S. L. S. pri Strbenku; Zelnik Josip, župnik v Čemšeniku; Starotrški „Orel“ in „Dekliška zveza“ v Starem trgu pri Ložu; Rozman Jurij, župnik, Kovor; Krušič Ivan, e. kr. šolski svetnik v Celju. — Nadalje so še darovali: Sever Alojzija, Kostanjevica, 6 K 50 vin. — Breznik Anika, Ihan, Domžale, 5 K. — Borovniški Mohorjani, 6 K 54 vin. — Veselo omizje v Vrbovem pri Il. Bistrici 2 K 1 vin. — — Bratje, ganite se! Priskočite svojim rodnim bratom na pomoč proti tujemu nasilstvu! Ne postanite mlačni na lastno škodo in na škodo naše lepe slovenske domovine. Torej pomagajte še pogumno dalje s prispevki!

Kolekujte vsako pismo z obmejnimi kolkom!

Pri veselem omizju se spomnite sklada S. K. Z.!

Rabite le vžigalice: V korist obmejnimi Slovencem!

Narodno gospodarstvo.

Davka prosto izdelovanje žganja za domačo porabo. Opozarjamo one cenjene čitatelje, ki so poljedelci in se pečajo z davka prostim izdelovanjem žganja za domačo porabo na to, da je z današnjim dnem potekel čas za prošnje za dovoljenje davka proste izdelave žganja za leto 1910, oziroma za leta 1910, 1911 in 1912. Oni poljedelci, katerih dovoljenje poteče z 31. decembrom 1909., bi se imeli do danes zgledati pri pristojnih oddelkih finančne straže, ali pa pri občinskem uradu in prositi za obnovitev dovoljenja za davka prosto izdelavo in kuho žganja. Zamude preko datuma, to je po 15. oktobru, se bodo le takrat upštevale, ako bodo zares opravičene. Najbolje je seveda, ako dotični sami lastnoročno oddajo prošnjo pri tamošnjem najbližjem oddelku finančne straže, da takoj tudi izpovedo potrebne reči o številu poslov, in domačega osobja, čas kuhanja itd. Posebno opozarjamo na to, da dobi en posestnik dovoljenje za davka prosto izdelavo, samo za eno posestvo; mogoče je pa za takozvano priklopljeno ali podrejeno (podnaje) posestvo tudi dobiti tako dovoljenje, to pa le takrat, ako se tako posestvo samo zase obdeluje skozi celo leto in se sme davka prosto kuhati žganje samo iz sadežev, ki so zrasi na istem posestvu in rabiti tudi izključno samo za oskrbnika in posle tega podrejenega posestva. Tako žganje ne sme jemati pravi posestnik za sebe, in se zato dovoljenje tudi ne podeli posestniku, ampak oskrbniku, ako je prvi že dobil dovoljenje za svojo osebo in posestvo.

Ako pa je kakemu davka prostemu žganjeku-harju nemogoče radi kakega nenadnega dogodka in zapreke kuhati žganje po v revizijski poli določenem in predpisanem terminu, pa mora prositi pri pristojnem oddelku finančne straže, ali pa pri občinskem uradu za preložitve ali podaljšanje predpisanega roka za kuho. Seveda mora to storiti pravočasno pred začetkom dovoljenega ali predpisanega časa za kuhanje.

Izseljevanje preko Trsta v mesecu septembru. Prošlega meseca se je izselilo preko Trsta v Severno Ameriko 1458 oseb proti 376 istega meseca lan-

skega leta. V Južno Ameriko se je odpeljalo 364 oseb proti lanskim 381. Od 1. januarja do 30. septembra je iznašala številka izseljencev v Ameriko 12.421 oseb proti 3135 istega časa v prošlem letu. Tudi za Južno Ameriko se je število izseljencev povečalo in je doseglo višino 3563. Več kot 90% izseljencev se je odpeljalo v Severno Ameriko s parniki družbe „Austro-Americana“. V Južno Ameriko je pa prevozila izseljence izključno samo družba „Austro-Americana“ s svojimi parniki.

Zrakoplov in njega bodočnost.

V Berlinu so se zbrali na posvetovanje vsi znani zrakoplovci, da se kosajo med seboj o boljši iznajdbi. Zrakoplovstvo je sedaj še takorekoč samo za šport, ali v bližnji prihodnosti je upati, da bo zrakoplov že mogel služiti prometu, v katerem se bo gotovo priboril odlično mesto. Lathamov polet v osmih minutah od Tempelhofa v Johannisthal pri Berlinu je dokazal dovolj, kako hitro more en zrakoplov prevažati ljudi iz enega kraja v drugega, in kak prevažan faktor bi bil ravno zrakoplov v svetovnem prometu.

Kaj pa upajo novi pionirji zračnega prometa od bližnje prihodnosti? Na to vprašanje odgovarjajo znani ameriški zrakoplovci v časopisu „American Magazine“. Henry Farman piše na primer, da bo v prihodnjih sto letih zrakoplov popolnoma izpodrinil avtomobil. Najprvo se bo razširil kot zelo hitro vozilo pri športu. Potem se bo začel rabiti za prenašanje raznih poročil in tudi posameznih oseb, ter tako dokazal svojo sposobnost za osebni promet. V bližnjem času se bo gotovo tudi vsa oblika zrakoplova preuredila in ne bodo ti popolnoma nič podobni sedanjim, ker bodo tudi manjši, motor bo izgubil na velikosti in teži, a pridobil na moči v primeru z izgubo na teži. Dal se bo popolnoma obvladati, da se bo sigurno in varno lahko premikal po ulicah velikih mest in se izogibal vsakovrstnih zaprek, ki bi mu zastavljale njegov let. Po New Yorku letajo sedaj avtomobili požarne brambe po ulicah, katere so polne ljudi, ovirajo promet in napravljajo nepopisno zmešnjavo. V bodočnosti tega ne bo več, ampak bodo gasilci leteli visoko nad strehami na kraj nesreče in bodo iz zraka dali alarmirati ljudstvo. Vsakdo se bo rad poslužil zrakoplova, trgovec za blagovni promet, uradnik pa, da pride v par minutah iz predmestja, kjer stanuje, v svojo pisarno. Vsidrališča bodo imeli zrakoplovci na javnih poslopih, kolodvorih in hotelih. Tak zrakoplovni promet hoče že v prihodnje leto uvesti med Bostonom z okolico in New Yorkom znani ameriški zrakoplovec kapitan Tomaž Baldwin. On se je o svojem načrtu izrazil, da čakajo človeka pri zrakoplovu same prednosti. Le pomisli naj se, kako imenitno je, v par minutah zleteti daleč z dežele in posestva v mestno pisarno; tu ni treba čakati na vlak, posamezne železniške zveze in prestopati na električne cestne železnice. Ako so urejena usidrališča in postaje po strehah, potem ni potreba drugega, kot iti na streho, se tam vsteti v zračni avtomobil, in že se poleti v ravni smeri domov kot ptica po zraku.

Malo bolj pesimistično se je o bodočnosti zrakoplova izrazil Wilbur Wright. On pravi, da se zdi njemu nemogoče, da bi katerikoli poletel zrakoplov preko morja v Pariz. Motor je tisti, ki napravlja zapreke. Štiri dni nepretrgoma ne more noben motor delovati, da se ne bi ustavil. Ako dober izvežbanec vodi zrakoplov, potem je ta tako siguren in varen kot avtomobil, le tovrstnemu prometu ne bo nikdar mogel služiti. Njegov brat Orville pa pravi, da napoči kmalu čas, ko se bodo dolga potovanja lahko v najkrajšem času vršila, ne da bi se bilo treba bati za svoje življenje. Prišel bo čas, ko bodo zrakoplovi švigali tako po zraku, kakor sedaj avtomobili po zemlji.

Književnost in umetnost.

Izšel je lep stenski koledar za leto 1910. Dobi-va se pri gospodu Ivanu Klincu v tiskarni sv. Cirila v Mariboru. Gostilne, šole, župni in županski uradi ga dobivajo brezplačno. Poslati je treba le znamko za poštnino.

Zgodovina novejšega slovenskega slovstva. I. del od Pohlina do Prešerna. Spisal profesor Ivan Grafenauer. — To je knjiga, ki jo je dosežaj dijak in vsak izobraženec pogrešal kot vsakdanji kruh. Sramotno malo govori Sketova Slovstvena čitanka, ki je bila edina učna knjiga slovenskega slovstva za tolike generacije našega dijaštva, o novejši književnosti in kadar govori obširneje, je nepraktična suhoparna. Z Grafenauerjevo Zgodovino pa smo dobili izvrstno pomožno knjigo, ki bo dijaku in profesorju dobro služila, zlasti ker je že tako prikrojena, da lahko ustreza šolskim namenom in je potrjena s sijajnim izpričevalom praktičnih izkušenj, ki si jih je nabral g. profesor, ko je predaval v višjih razredih slovstveno zgodovino. A ne le na dijaški polici bi morala ležati „Zgodovina novejšega slovenskega slovstva“, temveč na mizi vsakega izobraženca; večina našega inteligentnega občinstva se je zbala obširnosti in letopisnega značaja Glaserjeve slovstvene zgodovine, vsled česar je med našim izobraženstvom veliko premalo slovstveno-zgodovinskega znanja. A sedaj, ko smo dobili Grafenauerjevo zgodovino, ne veljajo več zgovori: narodni ponos, slovenska zavest tirja svoje pravice! Z lehkoto in na-

slado bo prelistal bravec to knjigo, brez truda, a z velikim pridom, ker je pisana z ostrim, prodirajočim pogledom na širjavo in globino. Z mirno, prepričevalno zmernostjo strogega znanstvenika zasleduje g. profesor tihe struje naše slovstvene preteklosti — poglavje o slovenski romantiki je klasično — a obenem govori s fino, vzgajajočo in dvigajočo tendenco, tako da se bravcu, ko obrne zadnjo stran, izvije vzdih: res je in prav je, da je res! — Knjiga je izšla v zalogi Katoliške tiskarne v Ljubljani in velja samo K 2.—, trdo vezana K 2.50, po pošti 20 vin. več; ta nizka cena omogočuje vsakomur da si knjigo nabavi.

Razgled po svetu.

Zrcalo za želodec. Pri eni zadnjih sej British Medical Association se je preiskovalo zrcalo za želodec. Iznašli so ga zdravniki londonske bolnice, ki trdijo, da je iznajdba enakovredna Helmholtzovemu očesnemu zrcalu in Garcijevemu zrcalu za goltanec. Zdravniku je želodec, ki leži v notranščini života, nevidljiv. To novo zrcalo obstoji, kot poroča „Daily Telegraph“, iz dolgih cevi, ki imajo v sebi zelo kompliciran sestav zrcal ter na spodnjem koncu, ki se suče, malo električno žarnico. Ako se gleda skozi zgornjo odprtino cevi, se more opaziti v razsvetljenem želodcu opeklino, pteklino, sploh razne bolezni, ki so se dozdaj določile le s težavnimi kemičnimi in fizikalnimi poizkusi. Sedaj uporabljajo to želodčno zrcalo zdravniki londonske bolnice samo v narkozi. Upajo pa, da se bo tehnika uporabljivosti nove iznajdbe v toliko razvila, da ne bo treba narkotizirati bolnika.

Vzajemnost londonskih telefonistk rodi zlasti v enem oziru vpoštevanja vredne praktične sadove. Uveden je namreč med njimi običaj, da vsaka izmed njih prispeva nekoliko novčičev k ženitovanjski opremi tovarišice, ki se mož. Ker jih je ogromno število, se hitro nabere nekaj tisoč kron, ki zadostujejo za prav dostojno balo. Daruje vsaka izmed njih, ker dobro ve, da bi v nasprotnem slučaju tudi sama ne dobila ničesar, ako bi se možila. Tudi poštuno ministrstvo je prejšnji čas dalo vsaki telefonistki, ki je izstopila iz službe, da se omoži, dvojno mesečno plačo. Tako je bila vsaka telefonistka gotova prav lepe dote za slučaj mcžitve. Iz tega vzroka so tudi mnoga mlada dekleta stopala v telefonsko službo z namenom, da se čim prej omože. Poštno ministrstvo je bilo pa negalantno dovolj, da je vsled tega sedaj odtegnilo dosežanje nagrado ob možitvi telefonistk.

Salomonska rabsodba. V Illinoisu se je na železnici prigodila nesreča. En mož je bil ubit, drugemu je odrgalo nogo. Vdova ubitega moža in oni enonogi sta tožila železnico za odškodnino. Sodnik je vdovi za izgubljenega moža odločil 1500 dolarjev, onemu, ki je izgubil nogo, pa 15.000 dolarjev. Nejevoljna zaradi take sodbe, reče vdova sodniku: Ali je to prav, da dobi ta več nego jaz? Ali ni življenje zakonskega moža več vredno nego samo ena noga? Sodnik odgovori: Žena! Ta mož ne dobi za noben denar druge noge. Ti pa dobiš lahko drugega moža, ki bo morda še lepši in boljši, nego je bil ubiti.

Olikana opica. V dunajskem Apolonovem gledališču se kaže opica Moric, ki ima vse manire olikanega človeka. Oblači se pred ogledalom, kakor kaka gospodična; predno se vleže v posteljo, se sleče. Tudi zna izborno kolesariti. Svojemu gospodarju zasluži na dan do 1000 K.

Uspavani potniki. Na postaji v Lublinu so opazili sprevodniki na brzovlaku Dunaj-Varšava, da sedem potnikov v prvem razredu nevdramno spi. Bili so štirje gospodje in tri dame, ki jih ni bilo mogoče zbuditi. Poklicani zdravniki so izjavili, da so potniki uspavani, najbrž s kloroformom. Pri natančni preiskavi se je doznalo, da so vsi potniki okrađeni.

„Krokotajo vrani“.

(Novejša balada). — Narodna.

Bisage na rame, vi vbogi ljudje in urno polnite jih mimogrede! Za hrbotom že doktor vam Kukawitz gre.

Nabrali pač tol'ko kot prejšnjih so let, napotil že k domu se vsakdo je spet. Dijak bo zdaj mogel tud' boljše živeti'.

Nosače pograbi pa Kukawitz, glej: „Kaj hodiš, beračit, ti, z bisago, povej? na bernjo več iti ne sme se odslej!“

„Od bernje ti polnil želodec si svoj... molči mi!“ — še reče, pa vname se boj. Po Kukavcu poka in čuje se joj.

Obvezan popelje se v Gradec brž gor, še kruljav prestopi deželni spet dvor, kjer s hajlom pozdravi vsenemški ga zbor.

„Pustite jim bernjo,“ pohlevno začne, „drugače še slabo na svetu nam gre!“ Na dobrem zdaj mežnarji zopet stoje.

MALA NAZNANILA

ki se prejema po 2 vin. od besede, najmanjši znesek je 50 vinarjev.

Kdor želi pojasniti o rečeh, ki so naznanjene v inseratnem delu, naj pridene za odgovor znamko 10 vinarjev. Drugače se ne odgovori.

Orehe, suhe gobe, fižol, smrekove storže, divji kostanj, sploh vse delne pridelke kupi Anton Kolenc v Celju.

Zanesljiva in pridna natararica se sprejme — če mogoče — na račun v dobro idoči gostilni Franca Seršena v Ljutomeru. Istotako se sprejme učenc iz poštene hiše, s potrebno šolsko izobrazbo v trgovino mešanega blaga. 207

Pozor Slovenci!

Izdelujem obleke vsake vrste iz garantirano pristnega domačega in tujega sukna po najnižji ceni. Postrežba točna in solidna. Franjo Pajk, krojač, Dol pri Planini.

Naznanjam, da sem otvoril vino- toč čez ulico in da točim vino domačega pridelka po najnižji ceni. Za obilen obisk se priporoča Pajk Jožef, veleposestnik, Dol pri Planini. 158

Učenca, 15 let starega fanta, sprejme takoj pod ugodnimi pogoji Ivan Cesar, podobar in pozlatar v Mozirju. 210

Hiša

tik Celja, leta 1904 zidana, enonadstropna, ki nese letno do dve tisoč K, v kateri je bila leta 1905 upeljana mešana trgovina, pripravna za gostilno s kletmi, dvoriščem, zelenjadnim vrtom in vsem potrebnim oskrbljena, se pod lahkimi plačilnimi pogoji takoj proda. Več pove Dolenc, Celje, Poljska ulica 8.

Orgle.

Radi naprave novih orgelj v župnijski cerkvi v Cirkovcih se stare orgle z 10 registri ceno prodajo. Tozadevna vprašanja naj se naslavljajo na Josip Brandl, izdelovatelj orgelj v Mariboru.

Veliko denarja

si vsakdo prihrani, kdor kupi priznano dobro in močno blago v pošteni trgovini

Franc Karfin-a naslednik

JANKO ARTMAN

v Št. Jurju ob Južni železnici.

Velikanska zaloga najboljšega manufakturnega, špacerijskega in železninskega blaga po čudovito nizkih cenah, vedno sveže blago.

Hotel**Pri belem volu v Celju**

sredi mesta, blizu vseh uradov; za tujce 30 sob z vso ugodnostjo pri nizkih cenah, tudi mesečna stanovanja s hrano za letoviščarje; izborna kuhinja, vedno sveže pivo, različna vina; po letu senčnat vrt; vozovi v hiši vsak čas na razpolago: ::

51

: se priporoča za obilni obisk. :

Izvrstno domače usnje :

priporoča po najnižji ceni

Elizabeta Welle, usnjarija v Framu.

71

Ljudska hranilnica in posojilnica v Celju,

registrovana zadruga z neomejeno zavezo,

v lastni hiši (Hotel pri belem volu) v CELJU, Graška cesta.

Poštno hranilnični račun št. 92.465. — Telefon št. 8.

Hranilne vloge se obrestujejo po 4½% brez odbitka rentnega davka.

Domači hranilniki se dajejo na dom brezplačno.

Hranilne knjižice drugih zavodov se sprejemajo kot vloge, ne da bi se obrestovanje prekinilo.

Oskrbuje svojim članom izterjevanje njihovih terjatev.

Brezplačno reševanje vseh zadev.

4

Za nakup priporočamo tvrdko

M. E. Šepec, Maribor

Grajski trg stev. 2

katera prodaja po najnižji ceni vsakovrstno modno blago za ženske obleke, svilnate in druge robce, vse vrste najboljše perilno blago, vsakovrstno sukno (štoffe) za moške obleke, površnike, fino sukno za talarje in salonske obleke, srajce, ovratnike, kravate, naramnice, nogavice, dežnike, obrisače, mizne prte, odeje, preproge, zastore, razni cvilih, perje za blazine itd.

7

Ignac Božič

narodni krojač v Mariboru,

Tegethofova ulica 16, v hiši dr. Rosine

se priporoča slavnemu občinstvu, kakor tudi preč. duhovščini za izdelovanje vsakovrstnih oblek in talarjev po najnižji ceni. Zaloga vsakovrstnega blaga in gotovih pelerin.

78

V nujnih potrebah se vsakovrstna obleka v 24 urah zgotovi.

Prodajalko

v stroki mešanega blaga dobro izurjeno in trgovskega učenca ali učenko sprejme takoj tvrdka **Franco Vrečko v Šoštanj-u.**

Slovenski brivec!

Prečastiti duhovščini in slavnemu občinstvu najtopleje priporočam svojo

moderno urejeno brivnico.

:: Postrežba čista, točna in solidna. ::
Izdelujem tudi lasulje in kupujem lase.

IVAN BERGLEZ, brivec

Maribor, Solska ulica 2.

55

Josip Macuh, Maribor

Stolna ulica šte. 5.

se priporoča slavnemu občinstvu in prečastiti duhovščini za izdelovanje vsakovrstnih oblek. Postrežba točna, cene nizke! Na razpolago je tudi velika zaloga izgotovljenih oblek po jako nizkih cenah.

84

Trgovina tiskarne sv. Cirila v Mariboru, Koroška cesta šte. 5**Zastonj**

se ne trži, ampak po zmerni ceni s tiskovinami za posojilnice, ki so pri ljubljanski ali celjski zvezi, za občinske urade, za krajne šolske svete in šolska vodstva, za odvetnike, notarje, trgovce obrtnike in zasebnike in vsa društva. Krasne diplome za častne ude, zavitke in pisma s tvrdko, vizitke, vabila za društvene veselice, lepake in letake izdeluje tiskarna sv. Cirila v Mariboru.

Zastonj

se ne trži, pač pa po nizki ceni s trgovskimi knjigami, odjemalnimi knjižicami, papirnatimi vrečami, kredo, svinčniki, črnilom, peresi, tablicami, kartami za tombolo, lampijoni, papirnatimi krožniki in serviet, pismenim papirjem v mapicah in kasetah, albumi za fotografije in razglednice, spominskimi knjigami za gospodične, vsakovrstnimi razglednicami.

Zastonj

se ne trži, pa ugodno kupite podobice za molitvenike, slike v spomin na prvo sv. obhajilo, podobe sv. družine za steno z milo godbo po 15 K in 20 K, stenske slike papeža, cesarja, škofa, raznih svetnikov, rožne vence iz ribje kosti, lesa in kokosa, svetinje iz aluminija, ki nikdar ne rjavijo, škapulirje vsake vrste, križce stoječe, ki se rabijo pri bolnikih in križce viseče za steno.

Brzjavi: „Kamnoseška in-
dustrijska zadruga, Celje“.

Prva južnoštajerska kamnoseška industrijska družba

Brzjavi: „Kamnoseška in-
dustrijska zadruga Celje“.

Edino narodno kamno-

seško podjetje v CELJU.

Stavbena in umetna kamnoseška
::: obrt s strojnim obratom. :::
Izvrševanje vseh stavbenih del:
kakor stopnic, fasad, podbojev,
pomolov, nastavkov itd. iz različ-
::: nih kamenov in cementa. :::

Specialna delavnica in podo-
barski atelje za umetna cerkvena
dela kakor: altarjev, obhajilnih
miz, prižnic, kropilnih in krstnih
::: kamnov itd. :::
Brušenje, puliranje in struganje
::: kamena s stroji. :::

Mnogoštevilna zaloga nagrobnih
spomenikov iz različnih marmornih
vrst granitov in sijenitov po razno-
vrstnih narisih in nizkih cenah.
Naprava zidanih ali betoniranih
::: rodbinskih grobišč (rakev) :::

Flakovanje cerkva, dvoran in
hodnikov s šamotnim ali cementnim
::: tlakom. :::
Izdelovanje pohištenih plošč iz
različnih najbolj idočih marmornih
::: vrst v vseh oblikah. :::
Popravljanje spomenikov, udela-
::: vanje napisov v iste. :::

Restavracija

Narodni dom

v Mariboru.

Izhorna kuhinja, izvrstna vina ka-
kor: haloško, ljutomersko, dr. Thur-
nejev muškatelec, mozlec, vinarec,
bizeljčan, konjičan itd.
Pivo iz budjeviške češke pivovarne.
Po letu udobno kegljišče. Vrtni paviljonl.
Sobe za tuje.

Za obilni obisk se priporoča 37

Lojzika Leon.

Svoji k svojim!

Urar, očalar
in zlatar

Franjo Bureš

Maribor
Tegethofova cesta 33

pred kolodvorom, priporoča svojo bogato zalogo zlatnine,
srebrnine, ur itd. po najnižji ceni.

Gramofone s slovenskimi ploščami, čistim in
jasnim glasom iz najboljših tovarn.

10 Priznana najboljše igle za gramofone.

Popravlja se točno in hitro izvršujejo.

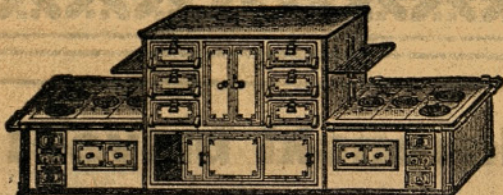
Olje od motorja oddaje 100 kg. po 25 K.
Tiskarna sv. Cirila v Mariboru.

Nikdar

vas ne bode grevalo, ako se
enkrat prepričate o velikan-
ski zalogi in čudovito nizkih
cenah v veletrgovski hiši
R. Stermecki, Celje.

Vzorec proti vrnitvi in po-
šiljatve čez K 20.— franko.
Posebno ugodno se kupi
„Haras“ volna v vseh barvah
kg. K 6.— in „Imperial“
čista volna kg. K 7.80.

Tovarna za peči H. KOLOSEUS
Wels, Gornje Avstrijsko.

Izvrstne in v vsakem oziru nedosegljive peči iz železa,
emala, porcelana, majolike za gospodarstvo, hotela,
restavracije itd. — Naprave za kuhinjo s soparom, s
plinom in peči na plin. Dobe se v vsaki trgovini, kjer
ne, se pošljejo takoj. Zahtevajo se naj „Originalni
Koloseus-štedilniki in manj vredni izdelki naj se vra-
čajo. Ceniki zastoj.

Edina narodna steklarska trgovina
Fran Strupi, Celje

priporoča svojo bogato zalogo stekla, porcelana in kame-
nine, vsakovrstnih šip, svetilk, ogledal in okvirov za po-
dobe. Prevzetje vseh steklarskih del pri cerkvah in pri-
vatnih stavbah. 2

Najnižje cene! Najsolidnejša in točna postrežba!

Na debelo.

Na drobno.

Šolske potrebščine

kupite po ceni in dobro edino pri tvrdki:

Goričar & Leskovšek

v CELJU, Graška ulica št. 7.

Lastna zaloga šolskih zvezkov, risank in risalnih skladov
po novih predpisih. — Zaloga šolskih tiskovin, papirja, peres,
svinčnikov, peresnikov, raznovrstnih črnil in tušev, kamenčkov,
gob, tablic, uradnih zavitek in strun.

NA DEBELI
NA DROBNI

Izdelovatelj cerkvenega orodja in posode

Karol Tratnik, Maribor

Župnijska ulica št. 3.

se priporoča prečastiti duhovščini za naročila
različnih moštrane, kelihov, ciborijev, les-
tencev, svečnikov, križov, itd. Staro cerkveno
orodje popravljam pozlatim in posrebrim v
ognju. Mnogo priznanih pisem na razpolago.

Svoji k svojim. 38 Svoji k svojim!

Spodnještajerska ljudska posojilnica v MARIBORU,

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

Stolna ulica št. 6 (med glavnim trgom in stolno cerkvijo).

Hranilne vloge

se sprejemajo od vsakega in se obrestujejo: na-
vadne po 4%, proti 3 mesečni odpovedi po 4½%.
Obresti se pripisujejo h kapitalu 1. januarja in
1. julija vsakega leta. Hranilne knjižice se spre-
jemajo kot gotov denar, ne da bi se njih obre-
stovanje kaj prekinilo. Za nalaganje po pošti so
poštno hranilne položnice na razpolago (šek konto
97.078). Rentni davek plača posojilnica sama.

Posojila se dajejo

le članom in sicer: na vknjižbo proti pupilarni
varnosti po 4¾%, na vknjižbo sploh po 5%, na
vknjižbo in poroštvo po 5½% in na osebni
kredit po 6%. Nadalje izposojuje na zastavo vre-
dnostnih papirjev. Dolgove pri drugih denarnih za-
vodih prevzame posojilnica v svojo last proti po-
vritvi gotovih stroškov, ki pa nikdar ne presegajo
7 kron. — Prošnje za vknjižbo dela posojilnica
brezplačno, stranka plača le koleke.

Uradne ure

so vsako sredo in četrtek od 9. do 12. dopoldne
in vsako soboto od 8 do 12 dopoldne, izvemši
praznike. — V uradnih urah se sprejema in iz-
plačuje denar.

Pojasnila se dajejo

in prošnje sprejemajo vsak delavnik od 8.—12.
dopoldne in od 2.—5. dopoldne. 6

Posojilnica ima tudi na razpolago domače hranilne nabiralnike.